Влада – Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 242 (1242) ♦ Четвер, 21 грудня 1995 року ♦ Ціна договірна

Від Богдана до Івана не було гетьмана

(Народне прислів'я)

27 грудня минає 400 років від дня народження великого гетьмана України Богдана Хмельницького

Настав урочистий день, який вінчає широку панораму вшанування громадськістю нашої держави великого сина українського народу Богдана Хмельницького. 400-річчя від дня його народження відзначається згідно з рішенням Президента і уряду України. З цього приводу було прийнято й відповідну резолюцію ЮНЕСКО.

Зранку 20 грудня було велелюдно на площі у старовинному центрі столиці України, де височить величний пам`ятник Богдану Хмельницькому.

Вшанувати пам`ять славного гетьмана, великого державного і політичного діяча сюди прийшли керівники нашої держави, столиці України, представники громадськості. Під звуки урочистих мелодій до підніжжя пам`ятника гетьману Богдану Хмельницькому — полководцю, дипломату, державотворцю лягають яскраві квіти.

На одній з корзин напис: «Великому гетьману України Богданові Хмельницькому від Президента України Л. Кучми».

Корзини з квітами лягли від Верховної Ради України, уряду нашої держави, Київської міської держадміністрації, чигиринців та черкащан.

В урочистій церемонії покладання квітів до пам`ятника гетьману взяли участь Голова Верховної Ради України Олександр Мороз, Прем`єр-міністр України Євген Марчук, голова Адміністрації Президента України Дмитро Табачник, голова Оргкомітету по проведенню ювілейних урочистостей, віце-прем`єр-міністр України Іван Курас, голова Київської міської держадміністрації Леонід Косаківський, посланці Черкащини, народні депутати України.

(Продовження теми на 5-й стор.).

ЛЕОНІД КУЧМА І БОРИС ЄЛЬЦИН ОБГОВОРИЛИ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИХ ВІДНОСИН

19 грудня 1995 року під час телефонної розмови Президент України Леонід Кучма та Президент Російської Федерації Борис Єльцин обговорили стан і перспективи подальшого розвитку українсько-російських відносин. З обох боків було висловлено задоволення активізацією двосторонніх стосунків протягом останніх місяців. Наголошувалося, що цьому, зокрема, сприяла серія зустрічей керівників урядів та ряду міністерств України і Росії, яка проводиться відповідно до домовленості Президентів Леоніда Кучми і Бориса Єльцина. Президенти обох країн оцінили як продуктивні зустрічі та переговори Прем`єр-міністрів, міністрів закордонних справ, оборони, віце-прем`єр-міністрів України і Російської Федерації.

Леонід Кучма і Борис Єльцин підтримали ідею проведення трьохсторонньої зустрічі міністрів оборони України, Росії та США з питань ядерного роззброєння.

Знову займання на АЕС. Цього разу водню

О 14.55 у вівторок на 1-ому енергоблоці Хмельницької атомної електростанції сталося локальне займання водню на місці тріщини на трубопроводі системи охолодження електрогенератора турбіни.

Як повідомили агентству «Інтерфакс—Україна» у Держкоматомі України, оперативний персонал АЕС, діючи відповідно до інструкції з експлуатації, витікання водню ліквідував. Потужність реактора зменшено на 30 % від номінальної потужності, енергоблок від'єднано від мережі.

Порушень меж і умов безпечної експлуатації обладнання не було. Для усунення дефекту знадобилося близько шести годин.

Попередня оцінка події — «нульовий» рівень за міжнародною шкалою оцінки події на АЕС (INES).

Радіаційна обстановка на АЕС і прилеглих територіях без змін.

***Увага!* «Гарячий телефон»**

25 грудня з 17.00 до 19.00 у нашій редакції Голова Верховної Ради України Олександр Олександрович Мороз вестиме діалог з читачами.

Телефон 225-40-25.

Будь ласка, готуйте запитання, телефонуйте.

СЛУЖУ НАРОДУ УКРАЇНИ

Ці слова неодноразово звучали під склепінням Білого залу Маріїнського палацу, де 19 грудня проходила урочиста церемонія вручення Президентом України високих нагород великій групі працівників міліції за їх мужність, проявлену при виконанні своїх обов'язків по захисту правопорядку в наших містах і селах. Звертаючись до нагороджених, Президент, насамперед, поздоровив їх з Днем міліції, який відзначався 20 грудня, побажав їм здоров'я і щастя в особистому житті, успіхів у виконанні благородного обов'язку, повідомляє Укрінформ.

День міліції, підкреслив Президент, це свято не лише тих, хто несе нелегку службу по забезпеченню правопорядку. Це свято фактично є загальнодержавним. Адже міліція покликана захищати права кожної людини, захищати майно, інтереси держави, стояти на сторожі закону.

Великій групі працівників міліції за особисті заслуги у боротьбі зі злочинністю, високий професіоналізм було вручено високі нагороди.

На врученні був міністр внутрішніх справ України Юрій Кравченко.

ПЕРЕДПЛАТА-96

***Друзі!* Ті, хто ще не встиг передплатити «Голос України» на наступний рік, мають шанс отримувати нашу газету, а заодно й взяти участь у розіграші лотереї «ГУ».**

***Увага!* Шанс цей з'являється, якщо ви до 12 січня 1996 року (!) передплачуєте «ГУ» на 5 місяців 1996 р. Газету ви отримуватимете з 1 лютого, але візьмете участь у розіграші. Отже, останній день надсилання листівок для участі у розіграші — 12 січня. У ній вказуєте: прізвище, ім'я, по батькові, домашню адресу, номер квитанції, номер поштового відділення, яке оформило передплату.**

Розіграш лотереї — 30 січня 1996 року. Нагадуємо: передплатна ціна на 5 місяців — 750 тисяч крб. Передплатний індекс українського варіанта — 60955, російського — 60997.

Офіційно

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про інформацію Урядової комісії по комплексній перевірці діяльності довірчих товариств

Заслухавши інформацію віце-прем'єр-міністра України В.В.Дурдинця про результати комплексної перевірки діяльності довірчих товариств, Верховна Рада України **постановляє:**

1. Інформацію Урядової комісії по комплексній перевірці діяльності довірчих товариств взяти до відома.

2. Доручити постійній Комісії Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією у двотижневий термін підготувати пропозиції щодо складу Тимчасової депутатської слідчої комісії для перевірки фактів фальсифікації окремих положень Декрету Кабінету Міністрів України «Про довірчі товариства».

3. Кабінету Міністрів України до 25 грудня 1995 року розробити механізм відшкодування збитків, заподіяних громадянам України шахрайськими діями довірчих товариств.

4. Генеральному прокурору України у двотижневий термін подати до Верховної Ради України інформацію про хід розслідування кримінальних справ по фактах порушення законодавства в діяльності довірчих товариств, комерційних банків та акціонерних страхових товариств, які здійснювали грошові операції з громадянами.

Голова Верховної Ради України О. МОРОЗ.

м.Київ,
13 грудня 1995 року.

Парламентська хроніка

Про державу подбали. Залишилося — про чорнобильців

Денне й вечірнє засідання 19 грудня

ПІД ЧАС постатейного обговорення проекту закону України про державне регулювання виробництва і торгівлі спиртом етиловим, коньячним і плодовим, алкогольними напоями та тютюновими виробами мимоволі згадалося пленарне засідання Верховної Ради України кількарічної давності. Тоді пропозиція про заборону торгівлі спиртними напоями вітчизняного виробництва комерційними магазинами не пройшла. Дехто вважав, через те, що в парламенті засіло чимало депутатів-лобістів комерційних структур. Наслідки відомі — низькопробні підробки горілки, коньяків стали небезпечні не те що для здоров'я, а й навіть для життя людей.

Далі це питання не дискутували, бо почалася повальна комерціалізація, а затим і приватизація закладів торгівлі. Вітрини зарясніли етикетками різноманітних спиртних напоїв закордонного виробництва. І знову ж таки часто їх якість була далеко гірша від тих, що виробляли в нашій державі. А видимий широкий вибір обертався великими збитками для України.

І ось сьогодні, як зазначив народний депутат Віктор Суслов, переважна частина давальницької сировини на спиртзаводах України належить не сільськогосподарським товаровиробникам, а комерційним структурам, в основному посередникам. Переважно — іноземним. Внаслідок цього бюджет України зазнає великих втрат, а сільське господарство, яке справді потребує додаткових доходів, їх не одержує.

Склалася парадоксальна ситуація, коли з нашої сировини виробляють спирт, експортують його за кордон, а звідти вже надходить горілка. Внаслідок таких операцій доморослі посередники та їх закордонні партнери одержують надзвичайно високі прибутки. Адже рентабельність сягає інколи тисячі відсотків. І, як підкреслив перший заступник Голови Верховної Ради України Олександр Ткаченко, за повної монополії держави на виробництво спирту до бюджету мало надходити 400—450 мільйонів доларів. А на сьогодні половина цієї суми працює на економіку інших країн. У той же час немає грошей для виплати зарплати працівникам шкіл, лікарень, закладів культури, дитячих садків.

Здавалось би, ці приклади переконують, що держава за нинішньої ситуації не може собі дозволити розкіш фінансувати економіку інших країн. Однак з виступів окремих депутатів стало очевидно, що вони мають дещо іншу точку зору. Зокрема, коли обговорювали питання плати за ліцензії на експорт — 5 тисяч неоподатковуваних мінімумів, на імпорт — 10 тисяч неоподатковуваних мінімумів, деякі парламентарії були за зниження цієї планки. Але врешті-решт перемогли державні інтереси, і нині вітчизняний товаровиробник може трохи полегшено зітхнути. Адже йому надано перевагу перед імпортерами. Прийнятим законом встановлено розміри мита, вартість патентів для суб'єктів підприємницької діяльності всіх форм власності на оптову та роздрібну торгівлю.

Без довгих дебатів Верховна Рада сформувала депутатську слідчу комісію для перевірки фактів фальсифікації посадовими особами окремих положень Декрету Кабінету міністрів «Про довірчі товариства» та контролю за виконанням відповідної постанови Верховної Ради від 6 липня цього року щодо надання слідчій комісії необхідних документів.

Іноколи діаметрально протилежні були оцінки проекту змін і доповнень до Закону «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Поправок і доповнень надійшло 360. Основна дискусія розгорнулася навколо того, захищатиме чи, навпаки, урізатиме права на соціальний захист чорнобильців прийняття цих поправок, а, по суті, нова редакція закону. Але за цього всі дотримувалися думки, що держава має подбати, щоб кошти для матеріальної підтримки цієї категорії населення використовували за прямим призначенням і сприяли поліпшенню захисту справді постраждалих, особливо інвалідів і дітей. Не раз звучала думка про необхідність відсікти тих, хто примазався до чорнобильців. Трьом комісіям дано доручення в стислі терміни підготувати законопроект з урахуванням поправок і доповнень до слухання в другому читанні.

Сесія ухвалила постанову «Про звільнення від оподаткування грошових коштів та майнових цінностей на проведення новорічних і різдвяних свят для дітей і підлітків та новорічних подарунків». Постанова діятиме до 13 січня наступного року.

Василь ТУГЛУК.

ПЕРЕМОЖЦІВ НЕ БУДЕ

Причини добровільної відставки

Рішення подати у відставку визріло в нас ще в червні цього року. Тоді ж ми повідомили про нього Президента. Реалізовано воно 15 грудня ц.р. під впливом ряду чинників.

По-перше, ми вважаємо вплив окремих посадових осіб в оточенні Президента суспільно небезпечним. Їхні дії дискредитують главу держави. У громадській думці така оцінка вельми поширена. Нам здавалося, що у когось, кому Президент довіряє, має вистачити мужності чітко і впевнено заявити йому про це. Таку заяву й було зроблено. Після цього інтриги навколо групи помічників і деяких радників активізувались. Відповідати на них ми не вважали для себе за можливе. Але це все-таки створило нездорову політичну й морально-психологічну обстановку в Адміністрації Президента, котра, на наше переконання, не на користь главі держави, завдає шкоди державним інтересам у цілому. Ситуація вимагала розрядки. Ми вирішили піти, щоб припинити цю даремну боротьбу і одночасно продемонструвати, що навіть у коридорах виконавчої влади є люди, здатні виступати проти тих політиків другого ешелону, які без належного на те права стоять у першому ряду і використовують одержану владу далеко не завжди за призначенням.

Водночас ми завжди прагнули дуже акуратно ставитись до можливостей засобів масової інформації, вважали своїм головним завданням працювати на лідера, а не заробляти власний політичний капітал. Ми й цього разу утрималися б від публічних коментарів, якби не мали достатньо підстав твердити, що в оточенні Президента є люди, котрі раз у раз провокують його конфлікти з іншими органами влади. Для таких висновків навіть не треба мати спостережень внутрішнього плану. Це робиться, у тому числі, і у вигляді публічних виступів. Це вельми небезпечна тенденція.

Конфлікт влад, безперечно, дестабілізує сучасну ситуацію в Україні. Якщо наявні об'єктивні передумови посилюватимуться й надалі нездоровим впливом окремих політиків, зіткнення у цій сфері неминучі. Переможців у них не буде. А у програші опиниться народ.

Однак амбіції беруть гору, причому знову ж таки не у перших осіб. Для їх нейтралізації у нас не вистачає ані власних сил, ані підтримки Президента. Тому ми залишаємо свої посади, протестуючи проти згадуваних підбурювальних дій і попереджаючи про їх загрозу.

Олександр РАЗУМКОВ, перший помічник Президента України;

Дмитро ВИДРІН, радник Президента України з питань внутрішньої політики;

Анатолій ГАЛЬЧИНСЬКИЙ, радник Президента України з питань макроекономіки.

Про бідного радника слово замовте

Подію коментують народні депутати

Наталя ВІТРЕНКО, член фракції Соціалістичної партії:

— Про суперечності в Адміністрації Президента мені було відомо давно, там діяло кілька блоків.

Відставку Олександра Разумкова пояснюю надвисокими повноваженнями Дмитра Табачника.

Петро СИМОНЕНКО, керівник фракції «Комуністи України»:

— Виходячи з того, що було передано засобам масової інформації і враховуючи, що я особисто знаю Олександра Разумкова дуже давно — ми запросили його свого часу до відділу пропаганди ЦК комсомолу і я мав можливість працювати з ним, — не ставлю під сумнів його професійні навички, працьовитість.

(Закінчення на 11-й стор.).

Гвардію не здають, а спекулюють на її проблемах

НАДРУКОВАНА 5 грудня на шпальтах газети «Голос України» публікація народного депутата Володимира Шевченка «Гвардія не здається — її здають» мала широкий негативний розголос серед особового складу органів і підрозділів внутрішніх справ України.

З проханням висловити свою думку з приводу порушених у статті проблем ми звернулися до народного депутата України, першого заступника міністра внутрішніх справ Леоніда БОРОДИЧА.

— Публікація народного депутата В. Шевченка, де він висловлює свою незалежну думку з приводу проблеми Національної гвардії, не може не привертати уваги фахівців. І передусім через відсутність у ній справді серйозного та аргументованого підходу до справи.

Не вдаючись у деталі, хочу лише нагадати загальновідомі факти. Гвардії свого часу було передано найбільш підготовлені, боєздатні й мобільні частини, цілковито вкомплектовані особовим складом, озброєнням і бойовою технікою. І недавнє повернення згідно з Указом Президента України колишніх спеціальних моторизованих підрозділів міліції з НГУ до складу військ МВС переважна більшість спеціалістів вважала цілком логічним. Однак, як не без гумору зазначив один наш відомий журналіст, «відкритий чемпіонат України з перетягування Національної гвардії триває».

Член постійної комісії Верховної Ради з питань оборони і державної безпеки, народний депутат України Володимир Шевченко, особисто намагаючись знайти для НГУ належне їй місце в системі національної безпеки, накинувся з грубими нападками на працівників міліції. Угледівши раптом у системі МВС «монстра, що принюхується до інших структур», пан В. Шевченко безапеляційно заявляє, що МВС «можливо проголосить свої наміри стосовно самої держави». Отже, народний обранець недвозначно дає зрозуміти, хто або що являє безпосередню загрозу національній безпеці України. Хоч це прикро, але такі звинувачення на адресу працівників української міліції лунають напередодні їхнього професійного свята, що принаймні неетично. Вельми некоректними здаються також і спроби В. Шевченка посварити між собою силові відомства. Взяти хоча б його висловлювання про те, що Збройні Сили України мало не вдвоє менші за чисельністю, ніж війська МВС. А МВС являє загрозу державній та економічній безпеці, бо забирає собі не багато не мало — більшу частину бюджету держави!

У Законі «Про Державний бюджет України на 1995 рік» сказано, що на утримання МВС виділено 48,8 трлн. крб., що становить 2,6 відсотка витратної частини бюджету. Читаємо далі — на Міністерство оборони — 93 трлн. крб., це близько 5 відсотків бюджету.

А за нашими розрахунками, зробленими за методикою Мінфіну України, потреби МВС поточного року становили 118 трлн. крб. Інакше кажучи, бюджет виділив лише близько 40 відсотків коштів, потрібних для утримання системи МВС. З них на сьогодні недофінансовано 5,4 трлн. крб.

Те, що дешева міліція дорого коштує народові, — теза загальновідома і давно добре відчута людьми, як то кажуть, на собі. Що ж виходить насправді? Виділених коштів вистачає лише на утримання третини органів і підрозділів органів внутрішніх справ або на виплату особовому складові тільки зарплати, харчування і видачу продовольчих пайків. При цьому не залишається коштів на поточне утримання підрозділів МВС щодо відрядження, обов'язкового державного страхування, експлуатації та утримання будівель, споруд, транспортних засобів і засобів зв'язку, оперативної та спеціальної техніки, придбання пально-мастильних матеріалів і багато що чого.

Як результат, органи внутрішніх справ на сьогодні забезпечені: зброєю на 67 відсотків від потреби, боєприпасами на 52 відсотки, засобами бронезахисту і активної оборони на 26 відсотків, засобами зв'язку на 57 відсотків, речовим майном на 41 відсоток, ПММ на 21 відсоток. Понад 10 тисяч автомобілів вичерпали експлуатаційні ресурси і підлягають списанню.

Навіть за таких умов працівники тільки кримінальних служб МВС запобігли завданню шкоди державі більш як на 4,5 трлн. крб., збережено матеріальних цінностей на 6,5 трлн. крб., донараховано до бюджету майже 19,5 трлн. крб.

Ми виявляємо реальні факти одержання працівниками міліції хабарів, втім, так само як і інших злочинів. За це «на інші місця» не переводять, а судять згідно з законом. Тільки з початку року ми виявили 2,4 тис. працівників органів внутрішніх справ, які скоїли правопорушення. Це в 1,5 раза більше, ніж торік. Цього року 419 колишніх працівників системи МВС за скоєння злочинів було засуджено. Перерожденців і зрадників у наших лавах ми виявили й виявлятимемо, хоч би що там було. Наша система буде життєздатною доти, доки вона може боротися за чистоту своїх лав. І ми завжди були й залишаємося прихильниками конструктивної, але не огульної критики.

Ринок послуг

Чи можна розбагатіти, якщо клієнт бідний?

ЗАГАЛОМ по Житомирській області середній місячний доход на одного працівника становить близько 7,8 мільйона карбованців. Найнижчий він у сфері побутового обслуговування — до 2,3 мільйона карбованців.

Дещо більше одержують щомісяця ті, хто зайнятий його невиробничими видами — 2,8 мільйона. Інтервал між ними і працівниками мистецтва, які пасуть задніх, — 900 тисяч карбованців. Не дивно, що за десять місяців кількість працівників побутової сфери скоротилася на 17 відсотків, майже зрівнявшись із кількістю банківських службовців.

Ці дані не враховують нових підприємницьких структур, конкуренцію яких, передусім у ремонті складної техніки, дедалі сильніше відчуває служба сервісу, що складалася десятиліттями. Але не посилення ролі приватників та МП найбільше тривожить побутовиків. Добре видно це на прикладі підприємств, яким поки що ніяка конкуренція не загрожує.

Директор фабрики-хімчистки Володимир Манилюк того дня перебував на лікарняному. Але сидів за своїм робочим столом і кожні двадцять хвилин телефонував залізничникам — у дирекцію обслуговування пасажирів. За прання білизни ця служба завинила хімчистці більше півмільярда. А підприємство споживає на виробничі потреби за добу тисячу кубометрів газу. Газівники вже погрожували відключити його, тож усе залежало від того, чи вдасться стягнути борг з залізничників...

Суть проблеми в стосунках із рядовими клієнтами така ж — у більшості з них бракує грошей. Володимир Михайлович навів дані про зростання цін на розчинники, крохмаль тощо, аби переконати, що тарифи на послуги зростали не такими темпами, як затрати підприємства. Але що до цього потенційним клієнтам, особливо пенсіонерам, яким не під силу викласти близько 400 тисяч за те, щоб почистити костюма. В. Манилюк згадував часи, коли очолюване ним підприємство посідало перше — друге місце по галузевому міністерству. Раніше брали близько ста тонн розчинника для чищення одягу, тепер — менше п'ятнадцяти тонн. У місті було десять приймальних пунктів, нині ж одяг чи білизну можна здати тільки безпосередньо на фабриці. Не везуть тепер її з районів області — транспорт не по кишені.

Висловився і проти запровадження плати за основні фонди («Тоді без фондів залишимося, бо, щоб вижити, всі позбуватимуться найнеобхіднішого, хоч воно й вимушено простоює»), і проти продажу очолюваного ним ДКП на аукціоні («Сьогодні хоч послуги водоканалу оплачуємо за половиною тарифу, одержуємо безпроцентні позики, а як приватизоване підприємство вистоїть самотужки?»). У тому, що приватизація — не панацея, якщо в клієнта гаманець порожній, можна було переконатися в сусідньому будинку, де міститься підприємство індтрикотажу, яке колектив викупив іще рік тому. Тут, незважаючи на мороз, батареї були холодними, бо «Трикотажниця» не мала чим заплатити хімчистці, що опалювала раніше ці приміщення.

Нині серед тих, хто надає якісні послуги, багатий тільки той, хто обслуговує багатих клієнтів.

Олексій КАВУН.

Житомир.

Глибинка

До найближчої перукарні — 20 кілометрів

НЕ ТАК ДАВНО одним з найважливіших було гасло про поступове стирання відмінностей між містом і селом. Але й за кращих часів життя городянина істотно відрізнялося не на користь останнього, особливо у сфері побутового обслуговування. Що вже говорити про теперішній час, коли навіть мінімальний перелік зручностей недоступний для тих, хто мешкає далеченько від райцентру.

У нашому селі Тулиголовому близько 700 дворів. Сила народу, а побутова «точка» — комплексний приймальний пункт — одна. І та — на замку. Тут шили деяку одежину, працювала взуттєва майстерня, перукарня, ремонтували телевізори, замовляли фото. Нині з кожною дрібницею треба їхати 20 кілометрів до міста. Нехай би хоч транспорт ходив регулярно. А то виділили лише 3 рейси на тиждень, причому з попереднім заїздом автобуса у два сусідніх села.

Хіба тільки у нас служба побуту припинила існування? З 20 комплексних приймальних пунктів Кролевецького району не залишилося й третини. Ситуація типова і для області, і для країни в цілому. Втім трафаретні пояснення причин такого становища, як-от — підприємства побуту збиткові, в бюджеті бракує коштів для підтримання галузі тощо — не варто сприймати однозначно. Економічні негаразди? Авжеж. Але, якщо не вигідно утримувати службу побуту — зробіть так, щоб було вигідно. А поки що це зручна ширма для прикриття бездіяльності місцевих і сільських властей. Усім же очевидно, що найближчим часом перемін на краще годі й очікувати. Що ж сидіти склавши руки?! Чому б не передати, скажімо, той самий побут на баланс місцевим сільгосппідприємствам або залучити приватний капітал?! Принаймні, якийсь варіант, який би відповідав сучасним умовам, можна знайти. Інакше та грань між містом і селом незабаром виросте у нас до масштабів нездоланної глухої стіни.

Наталя ТЮЛЬПА,
вчитель-пенсіонер.

Сумська область.

Хоча до міста і далеко

Помічено: де сільрада працює в тісному контакті з керівниками колгоспів і радгоспів, там і турбота про людей зриміша, що називається, — не для галочки. Це підтверджують і будні Степовської сільради Миколаївського району, що на Миколаївщині, яка не перший рік співпрацює з місцевим радгоспом. Результат цієї співпраці — профілакторій, магазини при фермах, будинок культури...

А що новенького сьогодні? До села прибули товари з міста і керуватиме їхнім продажем усміхнена Людмила Добріогло.

Фото Олександра КРЕМКА.

КУРСИ ВАЛЮТ	КУПІВЛЯ			ПРОДАЖ		
	USD	DM	RUR	USD	DM	RUR
Кіровоград	186	125	37	189	131	39
Вінниця	182,2	125,9	37,2	187,4	131	39,5
Сімферополь	184-186	128-130	38-39	186-190	132-135	39-41
Рівне	183	129	37	188	134	40

Актуальне інтерв'ю

Хтось з'ясовує стосунки, а в мерів чуби тріщать

«МЕР МІСТА» і «господар» — поняття близькі за змістом. Але чи так воно в житті? З цього запитання і розпочалася наша розмова з головою Сумської міськради Олександром АНДРОНОВИМ.

— На жаль, ні. Бо що ж то за господар, якому не дано знати своїх прав. Тим часом Конституційний договір багато в чому суперечить законові про місцеві Ради народних депутатів і місцеве самоврядування. А Кабінет міністрів ще й досі не визначив коло повноважень місцевої влади, як передбачено вищезгаданим договором. Тож і працюємо сьогодні в невизначеному правовому полі, коли будь-яку ініціативу легко оскаржити чи скасувати.

Ось хоча б приватизація земельних ділянок. За законом про місцеве самоврядування цим має займатися міськвиконком, а за Конституційним договором — державна адміністрація. Тож коли виконком прийняв рішення про спорудження автомобільної стоянки і виділив для цього земельну ділянку, обласна влада заявила протест. Зрештою, цю проблему вдалося розв'язати. А от спорудження приватних бензоколонок, за рахунок яких покращилося б забезпечення міста пальним, довелося припинити. Обласна адміністрація скасувала наше рішення про виділення землі під заправні станції.

— Непевність правового забезпечення діяльності міськради, мабуть, позначиться і під час формування місцевого бюджету?

— Звичайно. Розраховуємо, як і передбачено законом про місцеві Ради, мати усі 100-відсоткові податки на прибуток, а нас змушують половину віддавати державі. На якій підставі? На підставі іншого закону — про бюджет. Тут простежується очевидне зневажання інтересів територій. Адже забирають аж ніяк не зайві гроші, за рахунок яких можна утримувати соціальну сферу, поліпшувати сферу послуг, добробут народу. Як можна здійснювати реальне самоврядування, не розпоряджаючись власними джерелами доходів? Ми не просимо дотацій з центру, але ж ніхто за нас не розв'язуватиме проблем, скажімо, медицини і народної освіти, котрі цього року забезпечені фінансами ледь на 40 відсотків.

— Чи підживлюється казна Сум у процесі приватизації?

— Якихось особливих результатів від неї ми поки що не маємо. З очікуваних 358 мільярдів прибутку від приватизації отримали лише сьому частину. І не лише тому, що ринкові перетворення відбуваються повільно. Колективна приватизація (а об'єктів, переданих у власність колективам, половина від загальної кількості) неефективна і нагадує колективізацію на новітній манер. Магазини, перукарні, салони, майстерні від зміни форми власності роботу свою не поліпшили — це видно і з асортименту товарів, обсягу послуг, якості обслуговування. Натомість побільшало фактів здирництва, шахрайства, відвертого нехтування інтересів покупців і клієнтів. Дійшло до того, що у вечірні часи далеко не завжди можна купити буханець хліба в обласному центрі.

— Охайного господаря видно здалеку: і хата, і подвір'я, і огорожа в нього, справді, милують око. А стосовно міського господарства, то його візитка — вулиці, дороги, сквери... Чи не здається вам, Олександре Миколайовичу, що за останні роки «обличчя» Сум надто змарніло?

— Це правда. Боляче бачити смітники у дворах, поламані дерева, розтрощені скульптури в дитячому парку «Казка», звалище нечистот на березі річки Сумки. Кажуть, чисто не там, де прибирають, а там, де не смітять. На жаль, невисока культура частини городян у поєднанні з узаконеною, по суті, безкарністю порушників порядку занапастила наше красиве місто. Безглуздя, але сьогодні розмір штрафу, що його ми можемо стягнути за антисанітарію з фізичних осіб, становить аж... 6 тисяч карбованців.

— Суми завжди входили в зиму добре підготовленими, а як цього року?

— Попри всі негаразди, нинішня ситуація з теплопостачанням навіть краща, ніж торік. Приступили до виконання програми енергозбереження: встановлюємо лічильники води і тепла. Перші це зробили промислові підприємства і не прогадали: їхні затрати на теплоенергію скоротилися майже наполовину. На черзі — установлення колективних лічильників у житлових будинках. Тобто поступово переходимо до економного витрачання ресурсів. Інакше не можна, адже борг міста за газ і тепло перевищує трильйон карбованців. Робимо все можливе, щоб пом'якшити ситуацію з міським транспортом. Останнім часом вдалося придбати кілька нових тролейбусів та автобусів. Зиму, сподіваюся, переживемо без потрясінь і надзвичайних пригод.

Віталій МАКСЮТЕНКО.

Хроніка. Факти. Події

● *Брюссель*

Чотири завдання для НАТО

Забезпечення миру в Боснії, розширення НАТО на Схід, будівництво надійних відносин з Росією і трансформація Північноатлантичного альянсу — такі чотири пріоритетні завдання своєї діяльності визначив новий генеральний секретар НАТО Хавьєр Солана. Колишній міністр закордонних справ Іспанії офіційно приступив до роботи як керівник НАТО.

● *ООН*

Радник один, а думок багато

Серйозні розбіжності виникли між членами Ради Безпеки ООН, а також Белградом і Загребом у питанні про направлення до Східної Славонії міжнародних сил для забезпечення демілітаризації цього заселеного сербами району та реінтеграції його до складу Хорватії, визнав Генеральний секретар ООН Бутрос Бутрос Галі.

● *Тель-Авів*

Суд над убивцею перенесено

У міському суді Тель-Авіва розпочався суд над убивцею прем'єр-міністра Ізраїлю Іцхака Рабина — двадцятип'ятирічним Ігалом Аміром. Після відкриття судового процесу Амірові було офіційно пред'явлено звинувачення. На прохання адвокатів підсудного, суддя відклав судовий розгляд до 23 січня, бо «захисту Ігала Аміра не вистачило часу для докладного вивчення матеріалів справи».

● *Варшава*

Державі загрожує небезпека?..

Лех Валенса, який за кілька днів передає найвищий державний пост, порушив справу про державну зраду, яку нібито здійснили його політичні супротивники. Про це йшлося на екстреній зустрічі, яка відбулася у Президентському палаці у Варшаві і на яку було запрошено спікерів обох палат польського парламенту, голови Верховного суду, Конституційного трибуналу й Головного адміністративного суду країни. В присутності Леха Валенси міністр внутрішніх справ Анджей Мільчановський «представив матеріали, які стали підставою для порушення справи про небезпеку, що загрожує державі».

● *Нікосія*

Золото СРСР продаватимуть

Своє золото країни колишнього СРСР з тюркомовним населенням мають намір продавати на міжнародному ринку з допомогою створеної цього року в Туреччині Стамбульської біржі золота (СБЗ). Один з найбільших постачальників цього дорогоцінного металу — Узбекистан — висловив бажання навіть допомогти у становленні нової біржі.

● *Женева*

Мультимільйонер «нарозхват»

У швейцарському кантоні Тичино було викрадено одного з найбагатших людей Швейцарії, мультимільйонера Гео Монтегацца, який відомий також у спортивних колах як колишній президент хокейного клубу Лугано. Як повідомила поліція, цей злочин було скоєно у понеділок, коли 67-річний торговець нерухомістю і співвласник туристичних компаній виходив із свого бюро в містечку Парадізо поблизу Лугано. Стражі порядку мовчать щодо ходу розслідування.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та інформаційних агентств.

ЧАС БУДУВАТИ

Коментар

Кінець року увінчався кількома важливими подіями, серед яких дві останні, безперечно, стали найвизначнішими політичними подіями. Зокрема, вчорашнє підписання в Канаді меморандуму про взаєморозуміння між урядами України і держав «Великої сімки» і комісією ЄС та участь делегації нашої держави у церемонії підписання Загальної рамкової угоди щодо Боснії і Герцеговини, парафованої в Дейтоні (США). І хоч ці події не пересікаються, однак обидві стали поворотними у розв'язанні ключових проблем.

Від Чорнобиля — до «Великої сімки»

Здається, питання з питань — що робити з Чорнобилем, коли воно м'ячиком відстрибувало від однієї наради до іншої, від однієї зустрічі до «надцятої», набуває свого логічного розв'язання нині в Канаді, де перебуває урядова делегація України, очолювана міністром охорони навколишнього середовища та ядерної безпеки Юрієм Костенком. Тут з 19 по 23 грудня відбуваються переговори з «Великою сімкою» щодо пошуку взаємоприйнятних шляхів і принципів співробітництва щодо закриття Чорнобильської АЕС.

Як відзначалося на черговому брифінгу в Міністерстві закордонних справ, на цих переговорах уже йде мова не тільки про беззаперечне закриття ЧАЕС і встановлення певних термінів, як досі того вимагали західні держави, а насамперед про їхню невідкладну і конкретну допомогу Україні.

Нарешті довгочасний процес переговорів між Україною і «Великою сімкою», який розпочався торік у грудні, завершується підписанням низки документів, що визначать подальшу долю ЧАЕС та участь у ній семи найпотужніших держав, які, не розв'язавши цієї проблеми, не можуть почуватись у безпеці.

Від імені урядів країни «Великої сімки» меморандум підписала віце-прем'єр Канади, міністр охорони навколишнього середовища пані Шіла Коппс. До речі, таким чином Канада гідно завершує своє головування у «Великій сімці».

Однак у нас на тому святі свої проблеми, які цього разу, під самісіньку завісу року, що минає, поволі розв'язуються. Про це свідчать результати двосторонніх зустрічей і переговорів з урядовими установами Канади, які вже відбулися і ще відбудуться.

Знімай шинель...

А тимчасом, тижнем раніше у Парижі делегація України, очолювана заступником міністра закордонних справ Володимиром Хандогієм узяла участь у церемонії підписання Загальної рамкової угоди щодо Боснії і Герцеговини, парафованої у Дейтоні (США). Напередодні підписання угоди, в рамках паризької мирної конференції, на засіданні представників контактної групи, країн колишньої Югославії та держав—членів організації ісламської конференції між п'ятьма незалежними державами, що утворилися на території СФРЮ, погоджено питання взаємного визнання.

А вчора й сьогодні у Брюсселі під егідою ЄС і Світового банку відбувається перша міжнародна зустріч організацій і країн-донорів з питань економічної відбудови у Боснії і Герцеговині. Делегацію України на цій зустрічі очолює перший заступник міністра закордонних справ Антон Бутейко.

На засіданнях у Брюсселі обговорюються питання щодо надання необхідних коштів на початку наступного року для реконструкції таких галузей, як транспорт, сільське господарство, охорона здоров'я, освіта, а також створення фонду соціальної допомоги, відтворення системи державного управління Боснії і Герцеговини.

Але поворотним етапом у подальших миротворчих процесах у цих країнах, безперечно, став день 15 грудня, коли Рада Безпеки ООН схвалила резолюцію, що санкціонує створення багатонаціональних сил по виконанню мирної угоди, підписаної в Парижі лідерами Хорватії, Боснії, Герцеговини та Сербії.

Україна підтримує процес постконфліктного мирного будівництва в Боснії і Герцеговині і готова в ньому взяти участь, надавши спеціалістів у галузі розбудови демократичних інститутів у державі, організації і проведення виборів та відбудови економіки.

До речі, постійний представник України при ООН Анатолій Зленко, виступаючи під час обговорення цього питання зробив наголос на тому, що встановлення спеціального режиму участі у процесі реконструкції Боснії для країн, які зазнали найбільших економічних втрат від суворого дотримання ними режиму санкцій проти СРЮ, буде справедливим і своєчасним і допоможе хоч би частково компенсувати багатомільярдні втрати країн—сусідів СРЮ.

І, здається, процес цей пішов...

Валентина ПИСАНСЬКА.

«ВЕЛИКЕ ПРАННЯ»

Недавно в Оттаві відбулася зустріч міністрів країн «великої вісімки», присвячена боротьбі з організованою злочинністю. Інформації у пресі про прийняті важливою нарадою резолюції обмаль. Але можна припустити, що серед проблем, якими правозахисні органи країн «вісімки», а з ними й інші великі розвинуті держави приділятимуть найближчим часом (нарівні з проблемою тероризму), особливу увагу — й питання відмивання брудних грошей. А серед цих грошей — капітали постсоціалістичних держав.

Своє бачення проблеми запронував читачам і французький часопис «Монд». Як стверджує журналіст Жан-Клод Бюрер, швейцарська влада відкрито висловлює занепокоєння розмахом діяльності в країні мафії із Східної Європи і колишнього СРСР. Згідно з урядовою доповіддю, опублікованою у Берні, злочинні організації з цих держав «надто широко використовують» швейцарський фінансовий ринок для відмивання капіталів сумнівного або шахрайського походження та їх інвестування в економіку.

Доповідь, підготована спільною робочою групою департаменту закордонних справ і юстиції, дає уявлення про масштаби явища і рекомендує для боротьби з ним посилити механізми контролю. Звичайно, неможливо достеменно визначити загальний обсяг розміщених у Швейцарії капіталів. Гадаючи, що на частку «паралельної економіки» припадає майже половина ВНП Росії, автори доповіді оцінюють обсяг підозрілих капіталів, які витекли звідти за останні роки, у 40—50 мільярдів доларів.

Як передбачають, обсяг капіталів, що осіли в Швейцарії, «варіюється від трьох до кількох десятків мільярдів швейцарських франків», зазначає начальник федеральної поліції Урс фон Денікен, котрий очолив робочу групу. Так, з 1992 по 1994 рік вклади з цих країн у швейцарських банках зросли з 200 мільйонів приблизно до 1,1 мільярда швейцарських франків.

За той самий період обсяг довірчих обов'язків зріс з 400 мільйонів до більш як 1,2 мільярда франків. Частка активів, які зберігають вкладники з країн Сходу у 125 найбільших швейцарських банках, становила на прикінці 1994 року 1 відсоток з усіх іноземних активів у Швейцарії.

Банки відіграють, певне, центральну роль у відмиванні грошей і прийнятті капіталів країн Сходу. Проте робоча група вважає, що операції з відмивання здійснюють, вочевидь, здебільшого в навколобанківському секторі.

Уряд, усвідомлюючи цю нову реальність, створив спеціальну федеральну службу для боротьби з організованою злочинністю. Але поки що вона має лише 21 співробітника в очікуванні розширення слідчих функцій федеральної поліції.

Скільки коштує... дочка?

Дитяча проституція — предмет занепокоєння майже для всіх держав світу, — заявила Мерилін Роккі, виконавчий директор неурядової організації «Чайлдхоуп інтернешнл», діяльність якої присвячено захисту інтересів безпритульних дітей у всьому світі.

Вона взяла участь у програмі спеціальних досліджень у Таїланді та на Філіппінах, на замовлення ЮСІА.

Економічна нерівність спричинює безліч проблем, що заважають боротьбі з проституцією: середня сім'я в Таїланді за продаж дочки ділкам, які контролюють проституцію, отримує близько 775 доларів. Тому назріла потреба у створенні мережі громадських груп, які інформували б решту суспільства про проблему.

Такі групи своєрідні «об'єднання однодумців», успішно використовують у Сполучених Штатах для мобілізації зусиль у різних галузях. Наприклад, рух за громадянські права в 60-х роках і рух за виборчі права жінок.

Найважливіший крок, який слід ужити для боротьби з дитячою проституцією, — з допомогою контактних груп постійно інформувати громадськість про цю проблему. У Таїланді, зрозуміло, законодавством заборонено дитячу проституцію. А щодо використання дитячої праці такого законодавства немає. В країні є громадські рухи, схожі на ті в США, що ведуть пропаганду проти купівлі товарів, виготовлених шляхом застосування дитячої праці, — повідомляє агентство ЮСІА.

Організація «Чайлдхоуп» виконує свої функції, пов'язані із захистом, повагою прав і створенням можливостей для безпритульних і працюючих дітей у всьому світі за рахунок реалізації широкого спектру програм.

Організація «Чайлдхоуп» планує підвищити свою активність у країнах Східної Європи і конкретизувати діяльність, звертаючи основну увагу на роз'яснювальну роботу в сфері профілактики СНІДу.

Юрій КУШКО, «Голос України» (із Душанбе)

Українці в пісках Каракумів

Вперше у післярадянські часи десант українських газобудівників прибув до Туркменистану. Вони мають прокласти газопровід завдовжки 76 км через пустелю Каракум.

Проект, вартістю 23 млн. доларів, здійснюється згідно з міжурядовими домовленостями, досягнутими в жовтні цього року. Перші труби буде вкладено поблизу Кизил-Арвата.

Мер міста пан Ішангулієв повідомив про те, що Дніпропетровське управління «Укргазбуду» вже облаштувало тут базу. Днями очікується перша партія дніпропетровських труб.

На газових родовищах Туркменистану працюють багато іноземних фірм. Але, на думку пана Ішангулієва, співробітничати з партнерами із колишніх радянських республік краще. Він щиро вітав повернення українців до Туркменістану. Перші наші земляки прибули сюди ще минулого сторіччя.

Як вважають спеціалісти, Україна згаяла багато часу, коли після розпаду СРСР випустила нагоду завойовувати туркменський ринок. Чи вдасться надолужити прогаяне? Співробітник українського посольства в Ашгабаті вважає, що так. У разі успішного спорудження першого газопроводу наші земляки можуть одержати замовлення на значно більші обсяги робіт.

Від Богдана до Івана не було гетьмана

27 грудня минає 400 років від дня народження великого гетьмана України Богдана Хмельницького

***З ІМЕНЕМ** Богдана Хмельницького, славного сина українського народу, одного з найвидатніших діячів світової історії пов'язаний пам'ятний період розбудови нашої Вітчизни, коли на повний голос заговорила національна українська ідея державності. Створюючи й удосконалюючи державу, перший гетьман України спирався на значний історичний досвід козацтва, яке в процесі свого формування та розвитку створило Запорозьку Січ. Січ була одним із етапів у розвитку української державності, традиції якої, попри несприятливі історичні обставини, практично ніколи не переривалися. Козацтво несло в собі високі потенційні можливості, пов'язані не з рудиментами минулого, а з перспективою створення нового, досконалішого ладу. За конкретних історичних умов Запорозька Січ виконувала функції української держави. Вона займала порівняно незначну територію, та поширювала свій політичний вплив на величезні простори українських земель, у її підпорядкуванні перебували (або прагнули цього) мільйони людей. Тут діяли свої правові норми з яскраво вираженою тенденцією до утвердження на всій Україні. Політичний лад Запорозької Січі можна охарактеризувати як православну республіку з демократичними рисами. Тут утворилася своєрідна суспільна система з характерною виборністю старшин, функціонуванням козачої ради, на якій розв'язували найважливіші питання внутрішнього життя Січі та її відносин з іноземними державами.*

Українське козацтво зробило величезний внесок у розвиток визвольної війни в Україні. Воно, як правило, було осередком повстанських загонів. Навчене, озброєне, таке, що володіло тактикою ведення партизанської війни, саме козацтво вносило в дії розрізнених загонів селян елементи організації, допомагало їм усвідомлювати завдання й цілі боротьби проти своїх поневолювачів. Авторитет Запорозької Січі особливо зріс у роки визвольної війни українського народу 1648—1654 рр. Ця війна була подією загальноєвропейського значення, за своїм впливом на подальші події народів дорівнювала буржуазним революціям того часу в Англії та Нідерландах. Не випадково вождь англійських республіканців Олівер Кромвель вітав гетьмана України Богдана Хмельницького як борця проти сил, які гальмували прогрес людства. Перші, до кого звернувся за допомогою Богдан Хмельницький, були запорожці. Проголошений на Січі на початку 1648 р. гетьманом, він вирушив з невеликим загоном у визвольний похід. Вклад Запорожжя в ці події був величезний. Воно не тільки дало селянсько-козацькому війську кадри вмілих і досвідчених керівників, виготовляло зброю та спорядження, а й залишалося одним із основних осередків антифеодального руху.

ВИКОРИСТАВШИ досвід Запорозької Січі, Богдан Хмельницький удосконалив, підніс на найвищий рівень її лад, а також установи, що були не тільки в Січі, а й загалом у козацтва.

Створена Богданом Хмельницьким держава мала всі ознаки такої: система політичної влади, територія, політико-адміністративний устрій, судова система і судочинство, право, фінансова система і податки, військо, міжнародні зв'язки.

За формою правління Україна була республікою, чим істотно відрізнялася від монархій Європейського континенту того періоду. Сьогодні можна вважати загальновизнаним висновок про те, що Українську національну державу часів визвольної війни можна назвати Українською Козацькою Республікою, бо справжня влада була зосереджена в руках передусім козацької старшини, яку зумів згуртувати навколо себе Богдан Хмельницький, виявивши у неї вміння працювати в різних сферах державного життя та військової діяльності.

Найвищим органом влади в Українській державі була загальновійськова рада, бо до участі в радах допускали всіх повстанців. Залежно від складу, порядку скликання та значення питань, обговорюваних на загальновійськових радах, їх називали «чорними», коли збиралися за ініціативою рядового козацтва, «генеральними», «явними», коли в їх роботі, крім козацтва, брали участь представники магістратів і ратуш, духівництва та ін. Загальновійськова рада розглядала здебільшого питання війни й миру, відносин з іншими державами, обрання гетьмана, генеральної старшини та генерального уряду, вручення їм атрибутів влади. Рішення ради здійснювалися гетьманською владою та генеральним урядом.

Другою за значенням владною структурою, яку створив Богдан Хмельницький, була рада генеральної старшини. До її складу, крім гетьмана, входила генеральна старшина, а також полковники і інші особи на вибір гетьмана. В роки визвольної війни в її складі переважали соратники Богдана Хмельницького з числа генеральної старшини та полковників (І. Богун, І. Золотаренко, Ф. Вишняк, К. Бурляй, Ф. Джалалій, І. Ганжа та ін.), які брали активну участь у боротьбі проти іноземних загарбників. У державі Богдана Хмельницького козацька старшина взяла в свої руки розв'язання найважливіших проблем, що постали перед країною. Вона управляла Україною, охоплюючи різні сфери суспільного життя: цивільну адміністрацію, судочинство, земельні справи, фінанси та ін. Раду генеральної старшини скликав гетьман перед кожною загальновійськовою радою, вона готувала її роботу, а також у тому разі, коли Богданові Хмельницькому потрібна була підтримка під час розв'язання складних внутрішньо- та зовнішньополітичних питань. На засіданнях ради генеральної старшини розв'язували питання про обрання на посаду, переглядали рішення генерального уряду або генеральної військової канцелярії, розбирали суперечки між генеральними старшинами і полковниками, фінансові та адміністративно-поліцейські справи, судові справи генеральної старшини, а також апеляції на рішення генеральної військової канцелярії або суду.

ФУНКЦІЇ виконавчого органу гетьманської влади виконував генеральний уряд. Його обирали разом з гетьманом на військовій раді.

До складу генерального уряду входили генеральні старшини: генеральний обозний, генеральний суддя, генеральний писар, генеральний підскарбник, генеральні осаули, хорунжі та бунчужні. Найважливішою структурною частиною генерального уряду була генеральна військова канцелярія, яка здійснювала військове, адміністративне, фінансове й судове управління. Тут-таки розглядали питання належності до козацтва, всі документи, що надходили від полковників і сотників, магістратів і ратуш, укладали гетьманські універсали та інші акти гетьманської влади, вели дипломатичне листування, складали проекти міжнародних договорів.

ЦЕНТРАЛЬНЕ місце в усій системі органів нової влади посідав гетьман. У період визвольної війни ним був Богдан Хмельницький. Через надзвичайні умови війни в його руках була зосереджена військова, значною мірою законодавча, адміністративна, судова влада. Гетьман мав широкі повноваження. Він керував роботою військової ради і ради генеральної старшини, очолював збройні сили, всю старшинську адміністрацію та відав її земельними володіннями. Від імені війська запорозького та всієї України гетьман вів переговори та укладав договори з іноземними державами, керував дипломатичною діяльністю своїх послів і добивався зміцнення міжнародного становища України. Важливе значення для централізації влади і здійснення функцій управління мала правотворча діяльність гетьмана. Він видавав загальнообов'язкові нормативні акти у вигляді універсалів, аркушів, листів, розпоряджень, наказів.

Маючи як гетьман величезну владу, Богдан Хмельницький зробив дуже багато для народу України. Як талановитий організатор Богдан Хмельницький проявив себе в державній господарсько-фінансовій політиці, якою він безпосередньо й постійно керував. Так, у своїй політиці він надавав величезного значення розвиткові й захисту внутрішньої та зовнішньої торгівлі, від якої державна скарбниця отримувала значні доходи. Багато уваги Богдан Хмельницький приділяв організації системи судоустрою. Козацьким судам за часів Хмельницького було відведено провідну роль. Було розширено їх компетенцію, надано значення загальностанових судів. Богдан Хмельницький заснував Генеральний військовий суд при гетьманові як найвищу судову інстанцію. Цей суд розглядав апеляційні справи полкових і сотенних судів, а також справи прохачів, які зверталися до гетьмана безпосередньо.

Богдан Хмельницький запозичив у реєстрового козацтва військово-територіальний поділ на полки та сотні. Проте він надав йому державного змісту. Богдан Хмельницький зробив полк не тільки військово-територіальною, а й адміністративно-територіальною одиницею. Полковник став військовим керівником, але й здійснював регіональну державну владу, спираючись на полкову старшину, виконував адміністративні функції. Полковники безпосередньо підкорялися гетьману.

Богдан Хмельницький був головнокомандувач усього війська України, яке складалося здебільшого з козаків, селян і міщан. Чисельність його сягала 300 тисяч чоловік, і це військо було могутньою військовою та політичною силою, що впливала на здійснення всіх внутрішніх і зовнішніх завдань.

У адміністративному відношенні полки ділилися на сотні, кількість яких змінювалася. В сотнях управління здійснювали сотенні уряди, куди входили сотники і сотенна старшина. Сотні ділилися на курені, в кожному по 20—30 козаків на чолі з курінним отаманом.

І за Богдана Хмельницького міське управління в своїй основі збереглося в попередніх формах. Тут діяло магдебурзьке право, міщани мали свій особливий устрій і самоврядування.

Чільне місце в державній діяльності Богдана Хмельницького посідала зовнішня політика, якою він керував особисто і яка була спрямована на утвердження Української національної держави в світі. Гетьман, очоливши процес формування Української держави, в міжнародних відносинах з іншими країнами використовував свої знання та досвід у сфері дипломатії, набуті ним на посаді генерального писаря Запорозького Війська, що він її обіймав до 1638 року. Блискучий політичний і дипломатичний талант гетьмана Богдана Хмельницького ставив його у перший ряд керівників європейських держав. Систему дипломатичної служби було організовано при Богданові Хмельницькому на той час зразково. Він мав у своєму розпорядженні точні дані про події у Польщі, Криму, Туреччині, Молдавії і Валахії, про політику й становище західноєвропейських країн — Швеції, Німеччини, Австрії, Італії, Венеції та ін.

Появу гетьмана Богдана Хмельницького на європейському політичному обрії було схвально зустрінуто тодішніми лідерами. Портрет гетьмана, як короля України, вміщено до книги — своєрідного альбому портретів видатних державних діячів Європи XVII ст. Україна при Богданові Хмельницькому утвердилася на всіх картах континенту. Сусідні країни й країни далекі розглядали Українську державу як свого можливого союзника. В гетьманській столиці Чигирині було представлено послів ряду країн. Так, на початку 1657 р. тут перебували акредитовані й спеціально прислані до гетьмана Богдана Хмельницького посли: австрійський, турецький, кримського хана, два шведських, два від семиградського князя Ракочі, три з Молдавії, три з Волощини, посол польського короля, представник Литви, московські посли. Дипломатична діяльність Богдана Хмельницького мала успіх. У ході визвольної війни йому вдалося ізолювати Польщу і встановити добрі стосунки з рядом країн.

У створеної Богданом Хмельницьким Української національної держави були реальні перспективи самостійного розвитку. Проте для їх реалізації потрібні були сприятливі не тільки внутрішні, а й зовнішні умови. І саме останні відіграли трагічну роль в історії Української держави. Реальна оцінка міжнародної ситуації та співвідношення сил привели гетьмана Богдана Хмельницького до висновку про необхідність знайти союзника в боротьбі за національну незалежність, здобуту народом України у визвольній війні. Такого союзника Богдан Хмельницький побачив у Російській державі. Після п'ятирічного листування та обміну посольствами між Україною і Російською державою було укладено договір. Його укладання тривало з січня до кінця березня 1654 року. Переговори велися не тільки в Переяславі, а й у Москві. В результаті було розроблено спільні українсько-російські «Березневі статті» 1654 р., які визначили основи правового статусу України в складі Росії. Документ визнавав за козацькою Україною в межах її території новий самостійний політичний устрій, адміністративно-територіальний поділ, суд і судочинство, збройні сили, соціально-економічні відносини, правову систему, самостійність у проведенні внутрішньої політики. Єдиною сферою, де лише частково обмежувався суверенітет Української держави, були її відносини з деякими країнами: її позбавляли права на самостійну політику у взаємовідносинах з Польщею та Туреччиною. Крім того, Україна мала виплачувати певну суму доходів до російської скарбниці. Такий правовий статус свідчить, що Україна мала після укладення договору з Росією значно більше прав, аніж дають автономія або навіть протекторат. У науці затверджується точка зору, згідно з якою, незважаючи на визнання Україною верховенства корони Романових, у середині XVII ст., по суті, відбулося об'єднання двох держав у своєрідну конфедерацію.

Договір між Україною та Росією мав важливе значення для обох країн. Якщо казати про Україну, то можна констатувати, що союз з Росією насамперед засвідчив правову форму її відкремлення від Речі Посполитої. Українська національна держава з її козацьким ладом отримала юридичне визнання. Значення договору полягало й у тому, що він давав змогу в союзі з Росією розгромити Річ Посполиту й завершити справу об'єднання значної частини етнічних українських земель у межах держави. Вступивши до союзу з Україною, Москва, в свою чергу, не тільки послабила Польщу, а й розв'язала собі руки в розвиткові своєї експансії на південь — у напрямку Чорного моря, на Балкани й до Центральної Європи.

ПІСЛЯ укладення договору з Російською державою у Богдана Хмельницького були плани змінити свою зовнішню політику. Він вів переговори зі Швецією, Пруссією, Трансільванією, Литвою, Молдавією, Волощиною. Він задумав глобальну міжнародну систему, що мала б діяти на нових засадах співіснування європейських держав. Та цим грандіозним задумам не судилося здійснитися. 1657 року Богдан Хмельницький помер.

Його політику становлення України намагався продовжити багато хто. Найрішучішу спробу здійснив Іван Мазепа. Ці два гетьмани взагалі піднесяться в нашій історії. Але імперія Романових, як відомо, вчепилася за Україну й методично ліквідувала всі права, надані «березневими статтями» 1654 року.

Життя й діяльність великого гетьмана України назавжди закарбовано в історичній пам'яті українського народу, художньо відтворено в десятках пісень і дум. Він завжди залишався символом боротьби за свободу, незалежність і територіальну цілісність своєї Вітчизни. Сформована ним національна ідея стала неписаним заповітом для прийдешніх поколінь народу України. І сьогодні пророче лунають слова першого президента України Михайла Грушевського про те, що гетьман України Богдан Хмельницький «зостанеться героєм української історії» назавжди.

Анатолій РОГОЖИН, Василь ТАЦІЙ, академіки Академії правових наук України.

Квартиру можна буде і одержати, і купити, і взяти в оренду

Якщо буде прийнято новий Житловий кодекс України

Як ВІДОМО, у червні ц. р. Верховна Рада України затвердила Концепцію державної житлової політики. Відповідно до неї має бути розроблено новий Житловий кодекс України. Що принципово нового передбачається ним? Це цікавить П. Гриценка з Києва, М. Петруся з Миколаєва, В. Сидорчука зі Львова та багатьох інших наших читачів.

Згідно з розпорядженням Кабінету міністрів України Держжитлокомунгосп разом з рядом міністерств та відомств розробляв проект нового Житлового кодексу України.

Наш кореспондент попросив голову Державного комітету України з житлово-комунального господарства Георгія ОНИЩУКА відповісти на запитання читачів і редакції.

— Георгію Іллічу, ми розуміємо всю складність і важливість роботи над підготовкою нового Житлового кодексу, яка випала підпорядкованому вам комітетові як провідній інстанції в цьому питанні. Наскільки ми знаємо, ця складність викликана розширенням форм власності на житло, скороченням обсягів будівництва житла за рахунок держави через брак коштів, неневністю багатьох громадян, що вони зможуть поліпшити житлові умови з допомогою держави. То що ж принципово нового у забезпеченні громадян житлом передбачається проектом розроблюваного Житлового кодексу?

— Так, розробка нового Житлового кодексу це справді складна, важлива і відповідальна справа. Про це свідчать і кількість та рівень наших співавторів, визначених згаданим уже розпорядженням Кабінету міністрів. А це Мін'юст, Мінекономіки, Мінфін, Мінсоцзабезпечення, Держкоммістобудування і навіть Верховний суд України. Проект кодексу розроблявся у суворій відповідності до положень концепції державної житлової політики, затвердженої Верховною Радою. В ньому більш детально визначаються правовідносини у житловій сфері. Зокрема, передбачається врегулювати питання надання громадянам житла із державного житлового фонду, порядок пільгових кредитів та субсидій для придбання чи спорудження житла, користування і розпорядження ним, плати за нього і комунальні послуги, чіткіше визначити компетенції органів влади при вирішенні житлових питань.

Новий Житловий кодекс України має регулювати житлові правовідносини громадян, підприємств, організацій, установ незалежно від форми власності, органів державної влади та місцевих органів влади і самоврядування.

З метою ефективного використання житла вдосконалюється порядок обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм упорядкованого житла, посилюється захист власників та користувачів житлового фонду, а водночас і вимоги до виконання ними обов'язків.

Законодавчо закріплюються умови, за яких кожний громадянин вільно, на вибір, відповідно до своїх потреб і можливостей міг би спорудити житло, придбати його у власність чи взяти в оренду.

— Це загальні і, мабуть, не всі положення проекту. А що ви можете сказати стосовно гарантій прав громадян України на житло? Не секрет, що наші люди до них звикли. А для тих, хто не матиме належних коштів, це питання особливої значущості. То чи передбачаються якісь гарантії з боку держави?

— Проектом кодексу передбачено гарантії щодо забезпечення державою права громадян на житло. Серед них стимулювання будівництва, реконструкції та утримання житла, забезпечення житлом за рахунок бюджетних на інших коштів у межах встановленої норми громадян, які потребують поліпшення житлових умов, надання пільгових кредитів або субсидій на спорудження чи придбання власного житла громадянам, що перебувають на обліку для поліпшення житлових умов, надання адресних субсидій на оплату житлово-комунальних послуг громадянам, котрі потребують соціального захисту, надання права кожному громадянинові України на придбання іменного майна, сертифіката і житлового чека для поліпшення житлових умов.

— Оскільки держава залишає за собою певні гарантії права громадян України на житло, то які ж залишаться права громадян на одержання житла?

— Проектом нового Житлового кодексу значно розширюють права громадян України щодо вирішення житлових проблем. Передбачається, що житлове законодавство дозволятиме будувати або купувати житло в першу чергу тим громадянам, яких визнано такими, що потребують поліпшення житлових умов.

Громадяни України, які потребують поліпшення житлових умов, матимуть право: на одержання житла в оренду в будинках державного житлового фонду, на допомогу держави (пільгові кредити або субсидії) для будівництва або придбання у власність житла, на першочергове придбання у власність житла у державному житловому фонді або вступ в об'єднання забудовників багатоквартирних житлових будинків.

— Прокоментуйте, будь ласка, детальніше деякі положення з перелічених вами прав громадян на житло. Який, зокрема, передбачається порядок для одержання пільгового кредиту або субсидії на будівництво чи придбання приватного житла?

— Розмір і умови надання пільгових кредитів або субсидій конкретним особам із бюджету та позабюджетних коштів визначатимуть місцеві органи влади і самоврядування залежно від матеріального становища сім'ї, а також тривалості перебування сім'ї на обліку для поліпшення житлових умов.

Підприємства, установи, організації незалежно від форми власності матимуть право виділяти із власних коштів своїм працівникам пільгові кредити, відшкодовувати їм частину витрат на будівництво приватного житла.

Передбачається, що право на одержання пільгового кредиту або субсидій з державних джерел для будівництва та придбання приватного житла матимуть особи, які перебуватимуть на обліку для поліпшення житлових умов, з урахуванням рівня доходу сім'ї.

Пільговий кредит надаватиметься, як правило, під заставу житла.

Власникам приватного житла, які потребуватимуть поліпшення житлових умов і залишають приватне житло у своєму розпорядженні, пільгові кредити і субсидії надаватимуться з урахування вартості цього житла.

Місцеві органи влади і самоврядування, підприємства, установи і організації незалежно від форм власності зможуть встановлювати інші пільги щодо надання кредиту або субсидій громадянам для будівництва чи придбання приватного житла.

— А яким чином виділятимуться земельні ділянки для індивідуального будівництва?

— Тут суворо і безумовно повинні будуть виконуватися вимоги Концепції державної житлової політики щодо забезпечення земельними ділянками громадян для індивідуальної забудови. Але лише тим, хто потребує поліпшення житлових умов. Заяви громадян, які перебувають на обліку для поліпшення житлових умов і виявили бажання збудувати житло, розглядатимуться місцевими органами влади у місячний термін.

Заява юридичних осіб щодо будівництва та придбання приватного житла розглядатиметься у двомісячний термін.

— Чи передбачається спорудження приватного житла у багатоквартирних будинках?

— Так, передбачається. Забудовниками багатоквартирних (дві і більше квартир) будинків приватного житла зможуть виступати об'єднання забудовників. Рішення про створення такого об'єднання прийматиметься загальними зборами забудовників. Будівництво чи реконструкція таких житлових будинків здійснюватиметься на підставі дозволу на виконання будівельних робіт, який надаватиметься забудовнику місцевим органом влади і самоврядування в термін не більше одного місяця з часу звертання.

— Яким чином утримуватимуться ось такі будинки з різними формами власності? Але ж нині вже майже в кожному будинку немало приватизованих квартир.

— Ситуація непроста. Наша держава ще не має досвіду розв'язання її. Тому з урахуванням міжнародного досвіду намічається створити об'єднання співвласників будинку (будинків). З цього приводу вже прийнята відповідна постанова Кабінету міністрів. Підставою для створення об'єднання співвласників будинку є виникнення права власності на частини будинку (квартири, жилі та нежилі приміщення) у трьох або більше фізичних чи юридичних осіб. У разі перебування будинку у власності двох осіб утримання його здійснюватиметься на підставі договорів про спільне володіння.

У житловому будинку може бути лише одне об'єднання. Членство в об'єднанні невід'ємне від права власності на частину будинку.

— Георгію Іллічу, з ваших відповідей можна зробити висновок, що проектом нового кодексу розширюються права громадян на житло і можливості забезпечення ним. Але якими будуть підстави для визнання громадян такими, що потребують поліпшення житлових умов?

— Проект Житлового кодексу зберігає в основному чинні підстави. Це ті, що забезпечені жилою площею нижче рівня, визначеного у встановленому порядку. Це також хворі на важкі форми деяких хронічних захворювань, ті, що мешкають у гуртожитках, службовому житлі, у будинках (квартирах, частинах квартир), що не відповідають санітарним нормам і технічним вимогам. А також громадяни, що мешкають в одній квартирі по дві і більше сім'ї, незалежно від родинних відносин, і особи різної статі, старші за дев'ять років (крім подружжя).

— Чинна норма жилої площі збережеться?

— Так, чинну норму в розмірі 13,65 кв. метра житлової площі на одну особу передбачається зберегти і встановити, що при наданні квартир надлишки житлової площі на одну сім'ю не повинні перевищувати 6,8 квартирного метра. Ця норма не застосовуватиметься у разі надання однокімнатних квартир.

При визначенні розмірів оплати житлово-комунальних послуг та наданні громадянам субсидій на утримання житла застосовуватиметься норма загальної площі житла 21 квадратний метр на одну особу.

Надлишки загальної площі на одну сім'ю не повинні будуть перевищувати 10,5 квадратного метра. Ця норма також не застосовуватиметься в однокімнатних квартирах.

— А облік громадян, які потребують поліпшення житлових умов, також передбачається залишити чинним чи його змінено буде?

— Проектом передбачено, що всі громадяни, які перебували на обліку для поліпшення житлових умов до введення в дію нового кодексу, зберігають своє місце в черзі. Надалі облік здійснюватиметься, як правило, за місцем проживання в місцевому органі влади і самоврядування. Облік вестиметься і за місцем роботи громадян, якщо підприємства, установи, організації матимуть житловий фонд або беруть пайову участь у будівництві житла; нарівні з працюючими на облік прийматимуться і громадяни, які залишили роботу у зв'язку з виходом на пенсію.

Громадяни, які погіршили житлові умови в результаті купівлі-продажу або іншого відчуження займаного житла, його псування чи руйнування, не братимуться на облік для поліпшення житлових умов протягом п'яти років після такого погіршення житлових умов.

Громадяни, які використали житлові чеки, вважатимуться такими, що забезпечені житлом, і права на одержання житла у державному фонді не матимуть.

— Чи передбачається збереження пільг щодо забезпечення житлом окремих категорій громадян?

— Проектом зберігаються всі існуючі пільги. Крім того, передбачається першочергове надання житла, одержання пільгових кредитів і субсидій для його будівництва або придбання у власність новим молодим сім'ям, які вперше вступили в шлюб, віком до 35 років.

— Георгію Іллічу, запитань у нас може бути ще багато, та газетна площа не дозволить нам відповісти на всі. На завершення хотілося б дізнатися: як було організовано роботу з підготовки проекту нового Житлового кодексу України?

— Зважаючи на велику соціальну значущість і складність цього документа, за пропозицією нашого комітету ще у січні ц.р. урядом створено міжвідомчу погоджувальну комісію з питань розробки Житлового кодексу. Комісія регулярно розглядала матеріали, підготовлені робочою групою спеціалістів з підвідомчого комітетові НДІпроектреконструкції.

Проект кодексу двічі надсилався на розгляд зацікавленим міністерствам і відомствам, Федерації профспілок України, облвиконкомам. Було внесено понад 600 пропозицій і зауважень, у тому числі і населення, переважну більшість яких враховано.

Положення проекту обговорювалися на нарадах-семінарах у Києві та Харкові. У вересні ц.р. було проведено міжнародну конференцію за участю понад 150 спеціалістів різних відомств України, а також фахівців близького зарубіжжя, США і ФРН. У жовтні разом з Федерацією профспілок України проведено «круглий стіл» з профспілковим активом.

При розробці проекту враховано досвід з цього питання Російської Федерації, Білорусії, Молдови, Казахстану, Латвії, Узбекистану, а також рекомендації фахівців США і ФРН.

— Попереду розгляд і затвердження кодексу Верховною Радою України. Хотілося б, щоб він знайшов там високу оцінку, ухвалення, а потім схвалення і підтримку всіх громадян України. У разі затвердження при можливому доопрацюванні його потрібні будуть ще якісь законодавчі документи для практичного застосування положень кодексу?

— Більшість норм нового кодексу має пряму дію. Проте в одному законі неможливо передбачити всі деталі, які б захистили громадян від свавілля чиновників. А тому Держжитлокомунгосп уже розпочав роботу і забезпечить розробку ряду необхідних нормативних актів.

— Де зараз проект і в якому він стані?

— Розробку проекту завершено. Його, а також деякі проекти законодавчих та нормативних документів, що випливають із Концепції державної житлової політики, надіслано на розгляд до Кабінету міністрів України. А звідти вони мають надійти до Верховної Ради.

— Щиро дякую вам, Георгію Іллічу, за змістовні відповіді.

Інтерв'ю взяв Яків ГАЛЬЧЕНКО.

Розділяй і... господарюй

Український сільський господар має працювати на своїй землі

Земля, повітря і вода становлять суть планети Земля і тому належать усім. Земля держави — це рілля і ліси, водоймища і гори, села і міста. Кожне з цих багатств має свою **площу** і середню **ціну**, а їх добробут дає середню **вартість** кожної складової землі держави. Вартість кожної з них ділиться на загальну кількість населення і одержується частина вартості ріллі, лісів, водоймищ, міст тощо, яка належить кожному громадянину держави. Вся земля в Україні (60 мільйонів гектарів) має бути розподілена за її вартістю так, щоб на кожного громадянина випала однакова частка вартості.

Певні складові території залишаються у загальнодержавній власності, інші, наприклад рілля, приватизуються як власність обмеженого колективу людей чи окремої сім'ї. У цьому зв'язку необхідно розв'язати ряд проблем.

Насамперед — визначити **вартість землі.** Серед усього населення потрібно ділити вартість, а не площу землі. Однаковій вартості відповідатимуть різні площі залежно від типу ділянки, її місцерозташування.

Отже, спершу потрібно прийняти закон про вартість землі. Землі різної якості та призначення мають різну ціну. Необхідно прийняти закон про ознаки якості. Зокрема, коли мова йтиме про ріллю, треба прийняти закон про перелік фізичних, кліматичних, географічних і економічних ознак землі і законодавчо на термін 20 років (як це робиться в усіх країнах високого добробуту та демократії) закріпити за кожною агрогрупою її бал і визначити економічні коефіцієнти, пов'язані з проблемами обробітку, транспорту, зберігання та реалізації.

Назвемо сукупність усіх ознак ділянки **кадастром** ділянки. Закон про кадастр земель України, про сукупність ознак, що визначають нормативну ціну землі в населених пунктах, має бути першочерговий. І це має зафіксувати Верховна Рада, а не Кабінет міністрів. Тоді можна ділити землю, ділити за рівною вартістю, а не за рівною площею, як це пропонують тепер.

Земля дає прибуток, тому за неї потрібно платити податок. Плата за ріллю визначається на основі кадастру окремої ділянки з реальним врахуванням грунтових, географічних і економічних ознак, що піддаються фіксуванню.

Функціонер, який визначає плату і стежить за кадастром, має належати не до самоврядного органу, а до податкової служби держави.

Між сімейною і колективною власністю на землю немає принципової відмінності. Є вони тільки в ступені відповідальності та ризику за результати роботи, який лягає на сім'ю власника або на кожну окрему сім'ю в колективі. А ось у колективному господарстві за спини роботящих людей можуть ховатися хитруни й лінивці.

У США 80 відсотків ферм — сімейні. Але всі вони пов'язані системою «кілець» (німецькою — ring, польською — kolko). Кожна ферма співробітничає у в декількох «колах»: з маркетингу продукції, з обробітку, з навчання тощо. Як бачимо, колективність іноземних сільськогосподарських господарств багато досконаліша від наших колгоспів. Там немає державних організацій-паразитів. Об'єднання відбувається на добровільній партнерській основі.

Отже, після прийняття законів про **кадастр, вартість, землі, плату за землю** необхідно перейти до **роздержавлення** та до вартісного **розподілу** ділянок.

Схематично це має такий вигляд. **По-перше,** при 30 мільйонах гектарів ріллі і 50 мільйонах населення на кожного мешканця в Україні приблизно припадає вартість 0,6 гектара землі.

По-друге, ті, хто працює у колективному господарстві, одержують свої 0,6 гектара у вартісному виразі на кожного члена сім'ї, обробляють землю, одержують врожай і відповідно до кадастру платять податок на землю.

По-третє, ті, хто не працює у колективному господарстві, можуть одержати свої 0,6 гектара за умови, що оброблятимуть землю і відповідно до даного кадастру землі дадуть відповідний урожай та платитимуть податок.

По-четверте, решта, у тому числі й мешканці міст, віддають свої ділянки в оренду через районні розподільчі комісії. Орендатором є держава. А орендарями можуть стати не всі члени колгоспу, а тільки ті, які за конкурсом покажуть уміння та знання обробляти землю. Орендна плата на 1—2 відсотки вища за ставку податку. Звичайно орендарі об'єднуються у «кола», котрі вони самі утримують.

Якщо прийняти запропонований мною принцип, то залишаються в силі усі проведені до сьогодні розподіли земель. Але володіння ділянкою, яка буде у власності окремого фермера чи у колективній власності, складатиметься з двох форм: власності та оренди.

Спосіб продажу власності та переходу орендної частини у власність може бути визначено окремо. Окремо стоїть питання продажу землі іноземцям для здійснення інвестицій. Якщо інвестиції корисні, землю можна продати. Огульно заперечувати цю можливість немає сенсу.

Так земля потрапить до рук тих, хто вміє і хоче її обробляти.

Ігор ЮХНОВСЬКИЙ,
народний депутат України.

Європейська Хартія про місцеве самоврядування — стандарт місцевої демократії для країн—членів Ради Європи

ОДНИМ із найважливіших європейських документів для поточного періоду державотворення в Україні і створення ефективної системи місцевого та регіонального управління є Європейська Хартія про місцеве самоврядування, що була прийнята Радою Європи 15 жовтня 1985 року у Страсбурзі і набула чинності 1 вересня 1988 року. Європейська Хартія про місцеве самоврядування — концентрований досвід державного будівництва ефективних соціально-економічних систем у країнах Європи. Рада Європи вважає демократичне місцеве управління однією з головних підвалин демократичного устрою держави. Самоврядування ставить на службу державі і суспільству енергію та ініціативу міст і регіонів і зміцнює державу, створюючи можливості для врахування культурних, історичних, економічних, політичних та інших особливостей кожного міста і регіону. Тут слід зауважити, що всього через два місяці після підписання Хартії 27 Конгрес Міжнародної асоціації місцевих влад у Ріо-де-Жанейро прийняв Всесвітню Декларацію про місцеве самоврядування, яка значною мірою збігається з Європейською Хартією про місцеве самоврядування. Звичайно, для України, що шукає шляхи до тісної інтеграції з європейською спільнотою, Хартія теж може бути дороговказом при реформуванні архаїчної декоративної радянської системи на сучасну ефективну демократичну систему місцевого управління. Взаємна відповідність і схожість якомога більшої кількості елементів політичного та економічного устрою держав, безумовно, сприяє зближенню країн, полегшує людські і ділові зв'язки.

Розглянемо деякі положення Хартії, що мають найбільш загальне значення. Тут і далі ми будемо цитувати текст Хартії в основному за перекладом часопису «Віче». Але після вступу України до Ради Європи слід створити офіційний переклад цього документа. Це дуже на часі для поточного моменту державотворення незалежної України.

Загалом Хартія містить 18 статей, що розподілені на три частини. Ключова перша частина визначає зміст Хартії. Друга і третя частини — операційні.

Необхідність визнання принципів місцевого самоврядування у законодавстві чи конституції країни — основна вимога Хартії до країни, що приєднується до неї. Ця вимога міститься у другій статті Хартії (***). Тут і далі ця позначка виділяє пункти Хартії, вказані у статті 12, як особливо важливі і необхідні для ратифікації.

Основні поняття місцевого самоврядування формулює третя стаття:

«ПІД МІСЦЕВИМ самоврядуванням розуміється право і реальна здатність органів місцевого самоврядування регламентувати значну частину державних справ і управляти нею, діючи у межах закону, під свою відповідальність і в інтересах місцевого населення; (***)

— Це право здійснюється радами або зборами, що складаються з членів, обраних шляхом вільного, таємного, рівного, прямого і загального голосування. Ради чи збори можуть мати підзвітні й виконавчі органи. Це положення не виключає звернення до зборів громадян, референдуму або будь-якої іншої форми прямої участі громадян там, де це допускається за законом». (***)

Сфера компетенції місцевого самоврядування визначена статтею 4:

«— ОСНОВНІ повноваження місцевого самоврядування встановлюються конституцією або законом. Разом з тим, це положення не виключає надання органам місцевого самоврядування відповідно до закону окремих конкретних повноважень;(***)

— Органи місцевого самоврядування в межах, установлених законом, мають повну свободу дій для здійснення власних ініціатив з будь-якого питання, яке не виключене з їхньої компетенції і не віднесене до компетенції іншого органу влади;(***)

— Здійснення державних повноважень, як правило, повинно переважно покладатись на органи влади, найбільш близькі до громадян. Надання будь-яких з цих повноважень іншому органові влади має проводитися з урахуванням обсягу і природи поставленого завдання, а також вимог ефективності та економії;

— НАДАНІ ОРГАНАМ місцевого самоврядування повноваження мають бути, як правило, повними і винятковими. Вони можуть бути заперечені або обмежені іншим органом влади, центральним чи регіональним, тільки в межах, встановлених законом; (***)

— При делегуванні повноважень центральними або регіональними органами місцеві органи самоврядування повинні, наскільки це можливо, мати свободу пристосовувати їх здійснення до місцевих умов;

— У процесі планування і прийняття будь-яких рішень, що безпосередньо стосуються органів місцевого самоврядування, необхідно консультуватися з цими органами, наскільки це можливо, роблячи це завчасно і у відповідній формі».

СТАТТЯ 5 захищає цілісність підопічної території органів місцевого самоврядування. Вона вимагає, щоб за будь-якої зміни місцевих територіальних розмежувань відбувались консультації з відповідними органами місцевого самоврядування, можливо, там, де це дозволяє закон, шляхом проведення референдуму. (***)

Право пошуку оптимальних структур управління і засобів, які відповідали б завданням органів місцевого самоврядування встановлює шоста стаття Хартії: «Місцеві органи влади повинні мати можливість, не порушуючи більш загальних положень, самі визначати свої внутрішні адміністративні структури з тим, щоб вони відповідали місцевим потребам і забезпечували ефективне управління». Друга частина цієї статті вимагає створення необхідних умов роботи і посадового та кваліфікаційного росту службовців органів самоврядування: «Умови роботи службовців органів місцевого самоврядування мають бути такими, щоб можна було забезпечувати добір висококваліфікованих кадрів, що грунтується на принципах урахування досвіду і компетентності; для цього необхідно забезпечити відповідні умови професійної підготовки, оплати і просування по службі».

НА МІСЦЕВОМУ рівні особи, що займають виборні посади, повинні мати можливість ефективно виконувати свої функції. На забезпечення цього спрямовані вимоги статті 7: «Статус місцевих виборних осіб має забезпечувати вільне здійснення їхніх повноважень; (***)

— Статус місцевих виборних осіб має дозволяти одержувати відповідну грошову компенсацію витрат, яких вони зазнали у зв'язку із здійсненням своїх повноважень, а також, у разі необхідності, компенсацію за упущену вигоду або заробіток і відповідне соціальне страхування;

— Функції і діяльність, несумісні з мандатом місцевої виборної особи, можуть бути встановлені тільки законом або основоположними правовими принципами».

Очевидно, що виконання рекомендацій цієї статті приведе до ліквідації традиційної для радянської системи форми експлуатації депутатів місцевих органів самоврядування — неоплачуваних витрат ними робочого і особистого часу, життєвих ресурсів тощо.

Про адміністративний контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування йде мова у статті 8:

«Будь-який адміністративний контроль над органами місцевого самоврядування може здійснюватись лише у формах і у випадках, передбачених конституцією або законом;

— БУДЬ-ЯКИЙ адміністративний контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування, як правило, має бути призначений лише для забезпечення дотримання законності та конституційності. Разом з тим адміністративний контроль може включати також контроль з боку вищих інстанцій за належним виконанням органами місцевого самоврядування делегованих їм повноважень; (***)

— Адміністративний контроль над органами місцевого самоврядування повинен здійснюватись таким чином, щоб ступінь втручання контролюючого органу відповідав значущості інтересів, який це втручання має захистити».

Важливість створення економічної бази для ефективної роботи органів місцевого самоврядування видно з того, що фінансовому забезпеченню діяльності органів місцевого самоврядування присвячена найбільша за розміром і кількістю пунктів стаття 9 Хартії. Вона містить вісім рекомендацій-вимог щодо фінансової системи держави—учасниці Хартії. Зважаючи на винятково важливу роль належного вирішення в Україні проблем фінансового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, наведемо всі вісім пунктів цієї статті:

(Закінчення на 8-й стор.).

Європейська Хартія про місцеве самоврядування — стандарт місцевої демократії для країн — членів Ради Європи

(Початок на 7-й стор.).

«1. ОРГАНИ місцевого самоврядування мають право, в межах національної економічної політики, на володіння достатніми власними коштами, якими вони можуть вільно розпоряджатися при здійсненні своїх функцій. (***)

2. Кошти органів місцевого самоврядування мають бути відповідними наданим їм конституцією або законом повноваженням. (***)

3. Принаймні частина коштів органів місцевого самоврядування повинна надходити за рахунок місцевих зборів і податків, ставки яких органи місцевого самоврядування вправі встановлювати в межах, визначених законом. (***)

4. Фінансові системи, на яких грунтуються кошти органів місцевого самоврядування, мають бути досить різноманітними і гнучкими, щоб слідувати, наскільки це реально можливо, за зміною витрат, що виникають при здійсненні компетенції місцевого самоврядування.

5. Захист більш слабких щодо фінансів органів місцевого самоврядування потребує введення процедур фінансового вирівнювання або еквівалентних заходів для коригування наслідків нерівномірного розподілу можливих джерел фінансування місцевих органів і фінансового тягаря, що на них покладено. Такі процедури або заходи не повинні обмежувати свободу дій органів місцевого самоврядування в межах їх власної компетенції.

6. Порядок надання перерозподілених коштів необхідно належним чином узгодити з органами місцевого самоврядування.

7. Надані органам місцевого самоврядування субсидії, в міру можливостей, не повинні призначатися для фінансування певних проектів. Надання субсидій не повинно ущемлювати свободу дій органів місцевого самоврядування в сфері їх власної компетенції.

8. З метою фінансування інвестицій органи місцевого самоврядування повинні мати доступ до внутрішнього ринку позичкового капіталу».

Десята стаття Хартії привертає увагу до необхідності законодавчо закріпити право органів місцевого самоврядування на об'єднання з іншими органами місцевого самоврядування для більш ефективного здійснення своїх повноважень, захисту і просування своїх спільних інтересів. (***) Хартія рекомендує також законодавчо надати органам місцевого самоврядування можливості співробітничати з подібними органами за кордоном і вступати у міжнародні об'єднання органів місцевого самоврядування.

ОКРЕМОЮ СТАТТЕЮ Хартія наголошує на захисті прав місцевого самоврядування. Згідно зі статтею 11 органам місцевого самоврядування повинно бути надане право на судовий захист для забезпечення вільного здійснення ними своїх повноважень і дотримання закріплених конституцією і законодавством країни принципів місцевого самоврядування. (***)

Дуже важливою є стаття 12, що встановлює мінімальну кількість пунктів, які мають бути прийняті до виконання державою—учасницею Хартії. Ця стаття вимагає дотримання країною-учасницею 20 з 30 пунктів першої частини Хартії. Тут же перераховано 14 особливо важливих пунктів, з яких слід вибрати 10 для обов'язкового дотримання. Згадані 14 найважливіших пунктів у вище наведеному викладі Хартії позначені (***). Хартія надає можливості країні, що приєднується до неї, досить гнучко підходити до втілення Хартії в конкретних умовах країни. Наприклад, стаття 13 дозволяє країні «вказати ті категорії органів місцевого або регіонального самоврядування, якими обмежується застосування цієї Хартії, або категорії, які вона має намір виключити з сфери її застосування». Крім того, стаття 16 дозволяє країні «вказати територію або території, до яких застосовуватиметься Хартія». **Поширення застосування Хартії на категорії органів місцевого і регіонального самоврядування та території країни, що були виключені з-під дії Хартії при приєднанні до неї, робиться окремими повідомленнями і деклараціями на адресу генерального секретаря Ради Європи.** При аналізі цього розділу Хартії звернемо увагу на те, що стаття 13 поруч із місцевим самоврядуванням вводить в обіг термін «регіональне самоврядування». Таким чином, дія Хартії немовби поширюється на органи регіонального самоврядування. Разом з тим, Хартія не містить визначення поняття «регіональне самоврядування», на відміну від терміну «місцеве самоврядування», який визначається ключовою статтею 3. Цю суперечливість Хартії слід з'ясувати при приєднанні України до неї.

Стаття 17 Хартії обумовлює деякі деталі її денонсації країною-учасницею. Важливим при цьому є положення, згідно з яким країна не може денонсувати Хартію до закінчення п'ятирічного терміну з дня набуття Хартією чинності для даної країни. Це положення Хартії, очевидно, спрямоване на стабілізацію участі в Хартії і стимулює розважливість при приєднанні до неї.

Як бачимо, процес приєднання України до Європейської Хартії про місцеве самоврядування не може бути одноразовим актом її формальної ратифікації Верховною Радою. Він складатиметься принаймні з кількох етапів. На першому Україна має чітко визначити своє прагнення найближчим часом приєднатися до Хартії.

На другому етапі Україна, як держава — член Ради Європи, повинна визначитись, коли і в якому обсязі вона приєднається до Хартії.

На третьому етапі має відбутися підготовка конкретних редакційних і текстуальних пропозицій з приведення національного законодавства у відповідність із положенням Європейської Хартії. Ця робота, на наш погляд, повинна здійснюватися одночасно з підготовкою документів про ратифікацію Хартії, її ратифікацією у Верховній Раді і повідомленням про це Ради Європи. На четвертому етапі, нарешті, мають бути внесені зміни і доповнення у національне законодавство відповідно до зобов'язань України, які вона візьме на себе при ратифікації. Зрозуміло, що в цій багатоплановій організаційній, експертній та представницькій роботі мають брати участь представники місцевих органів влади.

Асоціація демократичного розвитку і самоврядування України, безумовно, не стоятиме осторонь процесу приєднання України до Європейської Хартії про місцеве самоврядування і готова як громадська організація у відповідності зі своїм статусом сприяти Верховній Раді України, іншим центральним органам та органам місцевого самоврядування у розвитку системи місцевого самоврядування в Україні. Свій внесок у приєднання України до Хартії вже зараз могли б зробити і місцеві органи влади. Це, перш за все, вивчення Хартії всіма депутатами місцевих Рад. Крім того, ухвалення звернень місцевих Рад до Президента та Верховної Ради щодо прискорення ратифікації Європейської Хартії про місцеве самоврядування.

Валерій РУБЦОВ,
віце-президент Асоціації демократичного розвитку і самоврядування України, депутат Київради.

Єдине джерело влади в Україні — народ

(З проекту нової Конституції України)

Народ душить... народ?

На шляху створення Конституції є безліч проблем. Сьогодні жоден з офіційних документів не спростовує цінності демократичного устрою і вільної економіки, проте конкретні дії влад часто не відповідають заявленим програмам. Тому питання противаги гілок влади, структурного і кадрового формування влади, а також контролю влади з боку легітимно обраних представників народу має одне з вирішальних значень у влаштуванні суспільства.

Після підписання між Верховною Радою і Президентом України Конституційного договору «Про основні принципи організації і функціонування державної влади і місцевого самоврядування...» стало очевидно, що у найвищих ешелонах керівництва роль і функції державної влади розуміють у тому вигляді, якою вона була за «диктатури пролетаріату», тобто у вигляді адміністративної вертикалі, що пронизує суспільство згори донизу. Підгрунтям такого висновку є розроблені в адміністрації Президента положення: «Про обласну, Київську, Севастопольську міську державну адміністрацію» і «Про районну, районну в містах Києві та Севастополі державну адміністрацію». У назві Конституційного договору згадано атрибут демократії — місцеве самоврядування, проте зміст каже про протилежне. В одному й тому самому документі статті 47 і 53 суперечать одна одній. Без будь-яких підстав мешканці Києва і Севастополя позбавлені права на самоврядування (ст. 53). Такий самий підхід закладено і в проекті нової Конституції. У цьому разі розділ «Місцеве самоврядування» в проекті Конституції можна вилучити.

На жаль, право громадян на самоврядування лише декларують, але механізми здійснення такого права в законодавстві України відсутні.

Тотальне держвтручання гальмує розвиток громадянських процесів

Без реального самоврядування народ не має важелів впливу на владу. Так звані органи самоврядування — місцеві Ради народних депутатів — не виконують функцій самоврядування. Причин цього кілька.

Перша. Адміністрація має надповноваження, що зводять до нуля статус народних обранців на місцевому рівні. Друга. Не передбачено механізми професійного здійснення депутатської діяльності — контролю виконавчої влади. Третя. Відсутні механізми спілкування депутатів з виборцями і контролю за діяльністю самих депутатів.

Наявна нині схема «самоврядування», коли керівник міста чи району очолює представницькі або виконавчі органи, є найгіршою в умовах перерозподілу власності і відсутності правової держави. Спокуса створення такої схеми управління суспільством очевидна: спрощується завдання тих, хто управляє. При цьому вони слугують не суспільству, а адміністративній вертикалі. Те, що нині відбувається: збільшення адміністративного апарату, створення безконтрольної з боку громадян адміністративної вертикалі, — веде до неподільної влади чиновників. Як показує наш власний багаторічний досвід тотальної залежності громадян від держави, спиратися лише на адміністративну систему не можна. Кілька поколінь, багато народів не одержали від держави відповідної віддачі: ні нормальних умов життя, ні послуг, ні вдячності.

Визначімося з пріоритетом: громадянин чи держава?

У цивілізованих державах понад двісті років тому узаконили механізм взаємодії суспільства з державою, виходячи з пріоритету верховенства особистості. Давно визначено, що суспільний організм може нормально розвиватися, коли має певну самостійність і свободу дій у рамках, визначених законом. Відомо також, що державний механізм ефективний не в усіх сферах і суспільних рівнях, тобто держава передовсім має розв'язувати специфічні завдання (правопорядок, військо, зовнішні відносини), які вимагають концентрації коштів і зусиль усього суспільства.

Виходячи з викладеного вище, не можна не зупинитися на висловлюванні Президента України Кучми Л.Д.: «Місцеві інтереси не мають перевищувати державні — це найголовніше. Якщо таке розуміння буде, кожен займатиметься своєю справою» («Урядовий кур'єр» за 23.11.95 р., стаття «Вертикаль у дії»). У загальному вигляді така теза насторожує і потребує пояснень, бо завжди можна знайти привід для утиску прав громадян, посилаючись на державні завдання. Наприклад, така ситуація з нашими пенсіонерами, людьми, обмеженими віком, силами і можливостями. Сьогодні в них забирають останні копійки з пенсії за комунальні послуги. Проте навіть цілої пенсії не стає на прожиття. Держава ставить свої інтереси вище за право громадян на виживання. Хоча зміст існування самої держави полягає в забезпеченні прав і інтересів особистості.

Цивілізований світ давно поділив усі проблеми на державні та місцеві. Звісно, місцеві проблеми — справа територіальних колективів громадян. Зокрема, у своїх статутах вони самостійно можуть визначати функцію і структуру місцевої влади, розмежовувати представницькі і виконавчі повноваження. На жаль, законодавці наші у більшості своїй цього не розуміють.

У Конституційному договорі і в проекті нової Конституції чітко простежуються інтереси і спосіб мислення нинішньої державної еліти. Можливості наведення ладу вбачають лише в адміністративній системі. Слава Богу, що представники Президента не призначені в кожну родину. Завдяки існуванню сім'ї — цієї єдиної форми самоврядування громадян — тримається суспільство і держава. Лише самоврядування може бути логічною і природною формою захисту інтересів громадян на місцях. Контрольні функції держави потрібні, але не тотальна адміністративна система.

Нас учить Монтеск'є

У сфері виробничих відносин ми визначилися, що для підвищення ефективності виробництва потрібна приватизація державної власності. А для нормального розвитку суспільства необхідна приватизація головної форми власності адміністраторів — влади. Приватизація влади — це передовсім чітке розмежування сфер по вертикалі: державне і місцеве управління. На додаток до цього — система демократичних інститутів: вибори, гласність, контроль, багатопартійність тощо. У цьому зв'язку гадаю, що широковживаний термін ще з застійних часів — місцева державна влада — абсурдний. Влада може бути або державна, або місцева. Тому представник Президента, як захисник державних інтересів, не повинен очолювати місцеві органи представницької і виконавчої влади. Державна влада має бути гарантом законності через своїх представників, які втручаються в поточну діяльність місцевої влади лише через судові органи. Краще за місцеву владу жодна держава не зможе розпоряджатися місцевим бюджетом, комунальним господарством і вирішувати інші свої проблеми.

Наявне становище, коли всі депутати місцевих Рад виконують свої обов'язки на громадських засадах, є одним з головних парадоксів суспільного буття. Вочевидь, така представницька влада нічого не варта і нікому не потрібна. Головною особою став чиновник, і це, поряд з нинішнім беззаконням, є одним з больових моментів нинішнього суспільного устрою.

Потрібно переглянути обов'язки депутатів базового рівня. Їх природне призначення — очолювати територіальне самоврядування громадян, котрі їх обрали. Тоді з'явиться реальний сенс у депутатській діяльності і практична користь від сесійної роботи. А інакше треба відмовитися від інституту місцевих представницьких органів.

З усього сказаного вище випливає, що:

державний і місцевий рівні управління мають бути чітко розмежовані;

суміщення однією особою посад керівника представницької і виконавчої влади неприпустиме;

обов'язки депутатів базового рівня мають бути зорієнтовані на професіональну роботу в інтересах виборців і передовсім в органах самоврядування, як легітимних представників громадян.

Ще 1748 року Ш.Монтеск'є писав: «... Багаторічний досвід показує нам, що кожна людина, наділена владою, схильна зловживати нею і втримувати в своїх руках владу до останньої можливості... Щоб попередити зловживання владою, потрібно.., щоб одна влада втримувала іншу... Коли законодавча і виконавча влади об'єднані в тому самому органі,.. не може бути свободи... І настане кінець усьому, коли одна й та сама особа або орган... здійснюватиме всі три види влади».

Для нас усіх це попередження вельми актуальне.

Віталій КОМОВ,
депутат Київради.

У СТРІЙ ГЕРОЇВ — РУШ!

З давніх-давен Поділля було ареною найзатятіших визвольних змагань. На землі, рясно вмитій кров'ю предків, героїзм і відвага передавалися малюкам з молоком матері, дух відваги зрошувався у серцях козачат легендами та переказами досвідчених воїнів. На цій землі завжди вважалося найвищою честю юнака стати у козацький стрій.

І ця патріотична традиція передається з покоління в покоління. Тому й не дивно, що Хмельницький військовий комісаріат з року в рік посідає передові місця за організоване проведення набору призовників. На базі цього військкомату командувач Прикарпатського військового округу генерал-полковник Петро Шуляк навесні проводив показові заняття. Мовляв, комісари, вчіться у хмельничан.

Тут і справді є чого повчитися. Зокрема, заслуговує уваги практика індивідуальної роботи всіх офіцерів комісаріату на чолі з полковником Валерієм Хвостіченком та учнівськими колективами. Під час комплектації команд офіцери начальника другого відділення підполковника Олександра Беліцького беруть до уваги здоров'я, соціальне становище та побажання майбутніх воїнів у виборі родів військ. Вже увійшло у практику, що офіцери військкомату обов'язково мусять відвідати сім'ю призовника. І як результат — стопроцентне виконання плану набору.

Перебуваючи у Хмельницькому, офіцери генштабу з приємністю відзначили поки що єдиний у державі випадок тісної співпраці комісаріату з міськвиконкомом, який допомагає військовим розв'язувати не тільки організаційні, а й фінансові проблеми.

Справді, сьогодні армії скрутно. Однак, на думку полковника Валерія Хвостіченка, цю проблему можна було б дещо зняти, якби комплектування військових частин провадили за територіальним принципом.

— Це, — підкреслює Валерій Миколайович, — позитивно вплинуло б на виховання молодих воїнів, співпрацю командирів з батьками, поліпшило б здоров'я і психологічний стан дітей. А в комплексі така методика сприяла б підвищенню дисципліни і боєздатності частин, поліпшила б мобілізаційну готовність.

Ідею регіонального комплектування армії, тісну співпрацю військових частин і місцевих органів влади висловив під час робочої поїздки на Хмельниччину і міністр оборони України Валерій Шмаров. Щоправда, поки що це залишається рожевою мрією призовників. Та попри всі проблеми хмельничани, славні нащадки гетьмана Богдана Хмельницького дружно стають у солдатський стрій.

— Юначе, в ряди героїв — руш!

Михайло ВАСИЛАШКО,
Сергій КОВАЛЬЧУК (фото).

Хмельницький.

Від економіки парадоксів до економіки розвитку

З часткою перебільшення можна сказати, що економіка України являє собою суцільні парадокси. Ось лише деякі найбільш важливі з них

ПАРАДОКС 1. Вихід із кризи можливий тільки через пожвавлення й зростання виробництва, проте збільшення виробництва за структури економіки, обсягу енергоспоживання, цін і конкурентоспроможності продукції, що склалися, веде до зростання зовнішньої заборгованості України. Що більше виробляємо, то більше опускаємося у боргову яму. І навпаки: щоб зменшити борг, необхідно скорочувати виробництво. А за нинішнього стрибкоподібного зростання цін на енергоресурси зовнішній борг зростає й зі спадом виробництва.

Вихід із становища можливий лише через структурну перебудову, впровадження енергозбережних технологій, підвищення продуктивності праці, для чого потрібні величезні капіталовкладення й тривалий час. Ані того, ані другого ми не маємо.

ПАРАДОКС 2. Жодна з економічних проблем (приватизація, стабілізація, грошова реформа, структурна перебудова, демонополізація, лібералізація цін тощо) не може бути розв'язана сама собою, без попереднього розв'язання інших проблем. Але розв'язати всі проблеми зразу також немає можливості.

ПАРАДОКС 3. Звичний порядок формування економіки полягає у переході від дрібної приватної власності до більш великої, від вільної конкуренції до виникнення олігополій, монополій, розмаїття ринкових структур, від вільного ціноутворення до використання механізмів державного регулювання тощо. Ми здійснюємо перехід у протилежному напрямку — від загальнодержавної власності до приватної, від державної монополії до вільної конкуренції, від директивного планування цін до вільного ціноутворення. Таким чином, рух уперед, до ринкової економіки, здійснюють кроками назад.

ПАРАДОКС 4. Вихід із кризи передбачає попередню стабілізацію економіки, проте стабілізація заперечує структурну перебудову, а подолати кризу без останньої неможливо.

ПАРАДОКС 5. Провести ринкові перетворення неможливо без опертя на достатньо стабільну національну грошову одиницю. Отож потрібна грошова реформа. Одначе за умов нестабільності економіки грошова реформа приречена на невдачу. Виходить, що не проводити грошову реформу не можна й проводити її також не можна.

ПАРАДОКС 6. Лібералізація цін призводить до монопольних цін, якщо її здійснено без попередньої приватизації, а остання не може бути здійсненою без права власників установлювати ціни на власну продукцію, тобто без лібералізації.

ПАРАДОКС 7. Щоб утримати дефіцит державного бюджету в параметрах, які дозволяють контролювати інфляційні процеси, необхідно збільшувати державні доходи за рахунок податків. Але подальше зростання податкового тягаря призводить до спаду виробництва і скорочення податкових надходжень. Таким чином, потрібно збільшувати надходження, і водночас їх збільшувати не можна.

Це лише деякі з численних парадоксів економіки України. Причиною такої парадоксальності є порушення природної послідовності розгортання історичного процесу. Природний процес становлення ринкової економіки здійснюється з формуванням індустріального суспільства. Власне, це є лише два вирази того ж самого процесу, який в першому випадку схарактеризовано з соціально-економічного, а у другому — з технологічного боку. Товарне виробництво не може панувати в аграрному суспільстві, а індустріальне виробництво не може нормально функціонувати без ринкових відносин. Україна ж, як достатньо розвинута індустріальна держава, тільки здійснює перехід до ринкової економіки. Звідси неприродність процесу, замкненість кола економічних проблем і парадоксальність розвитку.

Ця парадоксальність заганяє уряд у глухий кут. Що б він не робив (одне чи інше, прямо протилежне), загальний результат незмінно негативний. Це відображається й на відносинах виконавчої й законодавчої влади. За таких обставин навіть найдобріші починання обертаються негативним боком. Наприклад, надали пільги з оподаткування для підтримки громадян, які потерпіли внаслідок Чорнобильської катастрофи, а цим скористалися організації, що імпортували за пільговим режимом в Україну значну частину горілчаних та тютюнових виробів, зменшивши надходження до державного бюджету на сотні трильйонів карбованців. Хотіли розвинути ринкову інфраструктуру, створивши можливість для роботи страхових компаній, довірчих товариств, а це обернулося черговим пограбуванням населення — тощо.

Типовим прикладом безвихідної ситуації є рішення Верховної Ради України про межу малозабезпеченості. Зразу ж після затвердження програми діяльності уряду Верховна Рада України приймає постанову про вартісний розмір межі малозабезпеченості, яка дорівнює 4,8 млн. крб., що перекреслює всю урядову програму. Але, з другого боку, не визнати такий розмір як межу малозабезпеченості також не можна. Це було б мовчазною згодою на умови, за яких населення приречене на вимирання.

Все це зовсім не означає, що немає жодного виходу. Він є. Він був і на початку 1992 року, коли Україна змушена була слідом за Росією лібералізувати ціни. За тих умов необхідно було пройти шляхом створення трьохрівневої економіки, у якій на першому рівні забезпечується функціонування господарських одиниць на основі суворих централізованих зв'язків з метою задоволення найменших потреб населення, виробників і забезпечення сталої економіки, на другому рівні — вільні ринкові відносини, і на третьому — цільові державні програми. Потім перший рівень мав би поступово скорочуватися, другий — розширятися. Потрібен був механізм, за якого приватизація здійснювалася б зароблянням коштів у процесі розширеного відтворення, а не шляхом нового переділу нагромадженого багатства. Це поступовий шлях, який дозволяє за 15—20 років провести ринкову трансформацію, під час якої забезпечувалося б поступове зростання доходів населення, а не його зубожіння. Верства багатих людей виділилася б із середнього класу, який становить більшість населення, а не за рахунок зубожіння більшості. Але тоді до таких рекомендацій ніхто не прислуховувався. Переважали суто кон'юнктурні, політичні підходи. Тепер уже ясно, що шлях шокової терапії не буде коротшим (шок виявився розтягнутим), проте соціальні втрати обраного способу перетворень незрівнянно більші.

Нині ситуація порівняно з початком 1992 р. набагато складніша. Представники виконавчої влади, щоправда, кажуть, що ситуацію контролюють. Якщо це і правда, то лише частково. Певною мірою контролюють грошову масу й інфляцію, тобто фінансову сферу. Щодо сфери виробничої, зайнятості, розподілу доходів, то вони розвиваються некеровано.

Уряд, пов'язаний зобов'язаннями перед Міжнародним валютним фондом, усіма силами намагається втримати рівень дефіциту державного бюджету за рахунок підвищення податків, декларуючи при цьому більш ліберальну податкову політику. Так, на початку 1995 року уряд зробив спробу провести закон про новий стабілізаційний податок. Коли Верховна Рада з цим не погодилася, спробували збільшити податок на добавлену вартість. Це також не вдалося. Тепер роблять чергові спроби заткнути бюджетні діри новими податковими надходженнями. Щоправда, за умов обраного підходу до розв'язання проблем іншого шляху і немає. Але чи правильний сам підхід?

Звісно, розмір дефіциту державного бюджету річ дуже важлива, прямо пов'язана з інфляцією. Але за податкового тягаря, який дедалі посилюється, скоро ні з кого буде збирати податки.

За умов некерованості економіки держава не може діяти як поганий шахіст, який намагається заволодіти якоюсь фігурою суперника, прораховуючи кілька ходів наперед, але не оцінюючи ситуацію в цілому. Тепер важливо правильно розташувати фігури, закріпити загальну позицію, не ганяючись за якимсь частковим економічним результатом. Все одно за рахунок податкового тиску в нинішніх умовах розв'язати проблеми бюджетного дефіциту не вдасться. І немає сенсу намагатися це робити. Це шлях у черговий глухий кут.

У парадоксальній ситуації, коли, наприклад, проводити грошову реформу не можна і не проводити не можна, відповідь має бути адекватна, тобто парадоксальною: грошову реформу проводити і не проводити водночас. Проводити частково, в тій мірі, в якій економіка дозволяє зробити валюту стабільною, і не проводити у повному обсязі.

Це можна було б зробити так. Установити порядок, за яким усі підприємства зобов'язані обмінювати іноземну валюту, яку отримали, на гривню за фіксованим курсом (1 долар США — 1 гривня) і можуть у разі потреби вільно отримати іноземну валюту на наявну гривню для платежів за кордон. Обіг іноземної валюти в країні заборонено. Населення може за таким самим курсом у обмінних пунктах вільно обмінювати іноземну валюту на гривню і навпаки. Підприємства, які мають доларові надходження, після обміну їх на гривню можуть виплачувати в гривні зарплату, здійснювати інші платежі.

Введена таким чином гривня, з одного боку, реально існує в готівковій і безготівковій формі, є такою ж сталою, як і долар; з другого боку — власної валюти начебто і немає, адже гривня в даній ситуації є лише представником долара в Україні. Тільки-но долар перетинає кордон України і вступає у легальний обіг, він набуває форму гривні. Гривня є доларом в Україні. По суті, це лише формальна заміна долара на гривню. Якщо це так, то чи варто робити таку заміну? Варто, бо внаслідок цього починає функціонувати стійка національна валюта. Гривню можна навіть потримати в руках, вільно обміняти на долари тощо.

При цьому карбованці продовжують обіг у країні, як і раніше. І їхній курс відносно гривні збігається з курсом відносно долара. Звичайно, карбованці знецінюватимуться щодо гривні, так само, як вони знецінюються щодо долара. Гривня в цій ситуації виконує роль стабільної національної валюти, на яку можна спертися в реформуванні економіки. Така у загальному вигляді парадоксальна відповідь на парадоксальність реальної ситуації з грошовою реформою.

Однією з причин останньої відмови від проведення грошової реформи слугувала відсутність необхідного стабілізаційного фонду. Та звідки йому взятися у майбутньому за умов кризи? Лише за рахунок збільшення зовнішнього боргу, який вже зараз досяг 8,8 млрд. доларів США і продовжує стрімко зростати. Однак це саме по собі є фактором поглиблення кризи, а не виходом з неї.

Потрібно змінити логіку виходу з кризи. Тепер практика така, що за вихідну береться рівень дефіциту держбюджету, який контролює Міжнародний валютний фонд, і, виходячи з цього, визначаються податкові надходження й видатки. Цього року Верховна Рада насамперед затвердила рівень дефіциту держбюджету, а потім уже розв'язувалися завдання збільшення податкових надходжень і скорочення витрат.

Наша ситуація зумовлює необхідність іншого підходу. Спочатку встановити нормальний податковий режим, що зацікавлює підприємства в розвитку виробництва, скоротивши щонайбільше пільги, бо вони за наших умов перетворюються на чорні діри, в які спрямовуються грошові потоки. Якщо в Україні одному інвалідові надати податкові пільги на імпорт товарів для особистих потреб, то врешті-решт виявиться, що він ввезе половину всього імпорту легковиків, алкогольних та тютюнових виробів. І буде доведено, що все це для особистого споживання. Звичайно, це жарт. Але він близький до реальної ситуації.

На основі нормального податкового режиму потрібно визначити податкові надходження й доходну частину бюджету, а потім щонайбільше скорочувати витратну частину. Дефіцит бюджету буде наслідком проведеної таким чином роботи, а зовсім не вихідною передумовою. Частина дефіциту може бути погашена за рахунок випуску державних цінних паперів, хоча можливості тут обмежені. Більша частина, звичайно, потребуватиме грошової емісії.

Ця модель матиме більш високий рівень інфляції. Проте доводиться вибирати між подальшою стагнацією виробництва, дедалі гіршими перспективами і створенням нормальних умов для роботи виробників зі сприятливими перспективами, але більшим рівнем інфляції з її негативними рисами. Тут важливий той факт, що не існує причинно-наслідкового зв'язку між рівнем інфляції і спадом виробництва. Цей зв'язок має лише кореляційний характер. Інфляція, як свідчить і світовий, і наш власний досвід, може поєднуватися як із зростанням, так і зі стагнацією та спадом виробництва. Важливо, напевно, знайти оптимальний рівень інфляції. А в цьому питанні істотне значення має те, яким чином здійснюється емісія. За умов, коли товарна маса товарів споживання перевищує наявні доходи населення більш як у 1,5 раза (тобто має місце поєднання кризи перевиробництва з кризою недоспоживання), емісія має в першу чергу йти через наявні виплати в бюджетній сфері, а не через кредити комерційним банкам. Тоді ці гроші витрачатимуться на купівлю товарів та послуг. В результаті підприємства, які виробляють споживчі товари, зможуть реалізувати свою продукцію, розрахуватися за сировину, матеріали по ланцюжку. Економіка починає працювати на споживача.

При цьому емісія має бути плавною, а не стрибкоподібною, як це у нас відбувається. Стрибкоподібна емісія призводить до стрибків цін, бо викинута маса грошей наштовхується на нееластичність пропозиції. Плавна емісія надає можливість пропозиції реагувати на дедалі зростаючий попит. Тому практика затримки на місяці виплат зарплати призводить до штучного звуження попиту і гнітючого впливу на виробництво, отже, сприяє нагромадженню інфляційного потенціалу, а наступна стрибкоподібна емісія веде до стрибків цін.

Затримки виплат зарплат не лише протизаконні, але й шкідливі для економіки. За наших конкретних умов вони дають ефект прямо протилежний цілям, яких хочуть досягти.

Таким чином, потрібно:

1) припинити затикати бюджетні діри податковими новаціями;

2) ввести гривню у паралельний обіг з карбованцем, прив'язавши її до долара США;

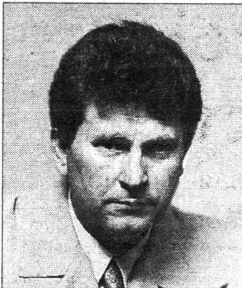
3) встановити сприятливий для виробників податковий режим;

4) чітко визначити те, що підтримуватиме держава і на що вона витрачатиме кошти, найбільше скоротивши безперспективні вкладення;

5) змінити механізм емісії на покриття дефіциту держбюджету.

Такий підхід дає перспективи, бо кладе в основу не фінансову стабілізацію, яка може на якийсь час бути досягнута і на руїнах, а пожвавлення виробництва, яке потягне за собою цілий ланцюг позитивних змін.

Андрій ГРИЦЕНКО,
доктор економічних наук, професор.

Із досьє редакції:

Супрунюк Євген Володимирович, 1955 року народження. З родини робітників. Закінчив Дніпропетровський інженерно-будівельний інститут; Московську Вищу інженерну пожежно-технічну школу МВС СРСР; Одеський державний університет ім. Мечникова (спеціальність — юрист).

Трудову діяльність розпочав автослюсарем. А 1994 року, будучи начальником головного управління пожежної охорони Республіки Крим, обраний депутатом Верховної Ради Криму. З липня 1995 року — Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Євген СУПРУНЮК:

«Щоб розв'язувати проблеми Криму, треба їх розуміти»

До Криму у кожної людини своє ставлення. Багатьом, у тому числі й політикам, здається, що вони знають і розуміють Крим, його мешканців, проблеми автономної республіки, які щоденно висвітлюють телебачення, радіо, газети.

Крим можна зрозуміти, це моє переконання, якщо щоденно спілкуєшся з його мешканцями, якщо живеш його трудноцами й проблемами, якщо просто любиш цей чудовий край.

Мені й раніш доводилося бувати у всіх районах і куточках півострова, здавалося, що я з півслова розумію всі проблеми і промислової Керчі, і степового Джанкоя, і південної Ялти. Але після обрання Головою Верховної Ради Криму я відчув, що мій погляд став пильнішим, уважнішим, що дедалі напруженіше я прагну зрозуміти те, що відбувається з нами сьогодні, щоб точніше передбачити, що буде завтра.

***ГОЛОВНЕ**, що вже сьогодні надійно закріпилося в мені, це — усвідомлення, що люди різних національностей — росіяни й кримські татари, українці й вірмени — вміють жити в мирі. Незважаючи на намагання політиків різних рангів і поглядів, мешканці Криму, толерантні й розважливі, терплячі й непохитно спокійні. За великим рахунком, кримчани — великі оптимісти.*

Політичні колізії у кримському парламенті після відомого Указу Президента України Л.Д. Кучми породили кризу, виходом із якої стала зміна керівництва Верховної Ради. Я, депутат від одномандатного округу, не входжу до жодного партійного і політичного об'єднання, не залежу і зараз від партій та фракцій, очолив Верховну Раду Криму. **Звичайно ж, я розумів міру відповідальності, яка лягла на мої плечі, звичайно ж, розраховував на допомогу з боку здравомислячих політиків як у Криму, так і в Києві.**

Відверто кажучи, професіональним політиком я бути не збирався. Любив займатися своєю справою. В 37 років очолив пожежну службу Криму, отримав звання полковника. За двадцять років роботи у пожежних підрозділах не раз бачив горе і сльози, недбалість і байдужість чиновників, з вини яких траплялося велике горе. Я бачив, як страждала природа Криму від байдужості та чиєїсь злочинної безладності. Бачив, як палали кримські ліси й плакали Кримські гори. Повертаючись подумки до пережитого, розумію, що саме 1993 рік, коли майже двадцять днів керував ліквідацією величезної пожежі в кримських лісах, спонукав мене «піти в політику». Саме тоді я зрозумів, що не маю права залишатися осторонь серйозних проблем, що накочувалися на Крим одна за одною. Лише зараз ці проблеми для мене набувають чітких обрисів...

Перші снігові дні у Криму знову загострили багато які проблеми не лише кримського масштабу. В ряді районів відбулися страйки та акції протесту мешканців сіл і міст. На головній площі Криму, перед будинком уряду, відбувся багатотисячний мітинг працівників освіти, науки, охорони здоров'я та культури. Нерозв'язані питання, які змусили людей вийти на вулиці, подібні до тих, які тривожать харків'ян і херсонців, мешканців Донбасу й Києва: відключення електроенергії, брак коштів на комунальні послуги, неопалювані будинки. Заборгованість у заробітній платі пов'язана з ситуаціями, що існують і в інших регіонах України: простоюють або ж працюють не на повну силу бюджетоутворювальні підприємства. Одне слово, проблем предосить. Однак життя підкидає нові, які важко вирішуються, невчасні. Втім, коли фінансові дірки бувають вчасні?

Гірко від того, що чимало трудноців часто виникає не з вини Криму й кримчан. І більшість із них існують не рік і не два...

Через те, що переговорний процес з поділу Чорноморського флоту періодично чи то гальмується, чи то набуває вибухонебезпечного характеру, страждають у першу чергу кримчани. Зовсім непояснення для людей ситуація щодо статусу Севастополя, яка часто електризує певні прошарки населення до рівня соціального й політичного вибуху.

Прикладів більш ніж достатньо, і найгостріше їх сприймають не ті, хто інколи приїздить до Криму «для вивчення політико-правової ситуації», а ті, хто там мешкає. 24 травня 1995 року головний штаб Військово-Морського Флоту Росії видає директиву про розформування гарнізону Мирний під Євпаторією, а 16 жовтня, за рішенням командувача ЧФ Е. Балтіна, припиняється його фінансування. Міністерство оборони України не збирається брати на баланс основні фонди військового містечка і пропонує передати його до комунальної власності Республіки Крим. І це напередодні зими!

У республіканському бюджеті Криму немає коштів, які змогли б покрити витрати на утримання селища і об'єктів його життєзабезпечення. В результаті чи то недомовленості, чи то спланованої акції «крайніми» виявилися люди — практично було припинено забезпечення житлово-комунальними послугами 7,5 тисячі чоловік, майже дві тисячі залишилися без роботи, а, відтак, і без засобів до існування.

Верховна Рада Криму і уряд республіки за лічені дні доклали чимало зусиль, щоб зняти напругу в селищі. Не всі наші звертання до керівництва Росії та України, військових відомств двох держав було почуто. Кожна із сторін має, як їм здається, вагомі аргументи на захист своєї точки зору. Але страждають люди, які залишилися без роботи, — молоді, сповнені сил чоловіки й жінки, діти, люди похилого віку. Страждають великою мірою психологічно всі кримчани — ще сильнішим стає почуття покинутості напризволяще, ще сильніше відчуття нестабільності й остраху перед майбутнім.

Але ж варто згадати про те, що свого часу Крим, незважаючи на статус «всенародної здравниці СССР» був надміру мілітаризованим. На території півострова таких селищ, як Мирний, навіть не сотня, а значно більше. Яка їхня доля, яким стане життя їх мешканців? Гостріше за всіх можуть прогнозувати наслідки такого перерозподілу державних джерел фінансування лише у Криму. Але, на жаль, про це ми інколи дізнаємося мало не в останню чергу.

А що означає масове повернення депортованих народів без належної державної підтримки? Нещодавно Верховна Рада пережила серйозну політичну кризу, пов'язану з невирішеністю багатьох проблем кримськотатарського народу.

Гадаю, схвалення Концепції державної політики в області міжнаціональних відносин в Україні могло б прискорити розв'язання багатьох кримських проблем. Вважаю, що закон України «Про реабілітацію депортованих народів» міг би визначити механізми діяльності виконавчих органів щодо облаштування народів, які повертаються із депортації.

Я навів як приклад лише дві патові ситуації, пов'язані з особливостями кримського регіону і не властиві ані Сумській, ані Миколаївській, ані Чернігівській областям України. Лише ці дві глобальні проблеми вже виокремлюють Крим у розряд особливих регіонів України, і не помічати цього — означає бути політично незрячим. Саме невирішеність багатьох проблем, специфіка взаємовідносин на півострові і породжує у Криму прагнення регіонального самоврядування, яке постійно підсилюється.

На жаль, у свідомості багатьох політиків України, чи то правих, чи то лівих, уявлення про взаємовідносини України й Криму зовсім не змінилося з часів командно-адміністративної системи. Цілковитим анахронізмом можна назвати чимало фактів підпорядкованості і керування із центру заводами, трестами, управліннями і навіть радгоспами. Або як можна вимагати від керівника кримської міліції, якщо його призначення відбувається без обговорення на засіданні хоча б Президії Верховної Ради Криму? Проблеми трансляції програм ГРТ, мабуть, могли б вирішитися швидше, якби керівник телерадіокомпанії «Крим» був підпорядкований кримським властям, якби керівники національного телебачення України всерйоз сприйняли претензії простих кримських мешканців. **Не політики, а фахівці-філологи мають висловити своє ставлення до проблем функціонування мов на території Криму з урахуванням історичних традицій, багатонаціональності й менталітету народів, які населяють Крим.**

Ці та інші питання хвилюють мене не лише як керівника кримського парламенту, а й як людину, як мешканця Криму. Я чітко розумію, що ідея існування Республіки Крим досить міцно ввійшла до свідомості його мешканців. Це не усвідомлення якоїсь винятковості або претензії на оригінальність. **Це цивілізований підхід до проблеми виходу з економічного й політичного глухого кута. Затвердження Конституції Республіки Крим** — не самоціль, а необхідний етап у відносинах між Україною та Кримом. **Час, мабуть, багатьом зрозуміти, у тому числі і у Верховній Раді України, що курс на економічну самостійність Крим узяв давно, і його можна лише уповільнити, та не загальмувати.** Таке прагнення самостійності продиктовано географічним положенням Криму, його історією, багатонаціональним складом населення.

Важко пояснити кримчанам, чому в Києві так хворобливо ставляться до розширення зв'язків із Росією, адже це значною мірою обумовлено об'єктивними причинами. **Ми хочемо, щоб Республіка Крим, маючи широке коло повноважень, закріплених у Конституціях Криму та України, не була яблуком розбрату між Україною та Росією.** Навпаки, історична роль Криму саме в тому й полягає, щоб сприяти усуненню суперечностей в російсько-українських відносинах.

***УПРОДОВЖ** останнього місяця велика група депутатів Верховної Ради Криму постійно працює у Києві, погоджуючи і консультуючись у Верховній Раді України щодо Конституції Криму. Не завжди ми знаходимо розуміння, але ми терплячі і послідовні.*

Ми хочемо підтримки і в уряді, і в парламенті, і у Президента. Комусь наша позиція подобається, комусь ні. Але ця позиція послідовна, оскільки спирається на думку кримчан, які неодноразово засвідчували своє прагнення до автономної державності виключно правовим шляхом.

Ми глибоко переконані також і в тому, що кримські проблеми розв'язувалися б значно швидше, якби процеси реформ і демократичних перетворень у цілому в Україні набули прискореного і сталого характеру. І Крим, як економічно розвинений регіон, у цих поступальних процесах міг би посісти передові позиції, ставши полігоном позитивних змін в усіх сферах життя.

А для цього треба зрозуміти Крим, треба жити його проблемами, трудноцами і радощами. Ми сподіваємося, що так воно й буде.

ПРО БІДНОГО РАДНИКА СЛОВО ЗАМОВТЕ

(Початок на 2-й стор.).

Мені дуже приємно, що ця людина вчинила чесно. Олександр Васильович чітко сказав, що є держава, є люди, які створювали цю державу, є конкретні проблеми і є Адміністрація Президента, яка має сприяти тому, щоб цих проблем ставало менше. А те, що в президентських структурах займаються справами не державними, а особистими, — це те, проти чого ми застерігали давно і Президента, і його оточення.

Олег ДЬОМІН, заступник Голови Верховної Ради:

— Я знаю цих людей особисто, довелося останнім часом дуже конкретно співпрацювати і — висловлюю особисту точку зору — можна тільки пожалкувати, що ці люди пішли з активної політичної арени.

Той самий Конституційний договір, що його розробляли, підписували за активної участі Разумкова, я вважаю, значною мірою стабілізував ситуацію в Україні і став прикладом того, як треба співпрацювати в нашій кризовій ситуації. Тому ця відставка якоюсь мірою для мене несподівана, хоча я і знав про ті суперечності, які виникали в Адміністрації Президента.

Але мені не хотілося б, щоб ця відставка привела до порушення співпраці між виконавчою і законодавчою гілками влади.

Сергій СОБОЛЄВ, координатор депутатської групи «Реформи»:

— На мій погляд, відставка фактично ядра групи радників — серйозний синдром для Адміністрації Президента. З моєї точки зору, в Адміністрації був баланс сил, маю на увазі не правих і лівих, а тих, які, умовно кажучи, мали різний погляд на розвиток подій стосовно Прем'єра і стосовно парламенту.

Як на мене, Олександр Разумков пережив кілька етапів — від етапу підготовки проекту Указу щодо опитування після непідписання Конституційного договору до етапу, коли він зрозумів, що тільки співпраця з наявними органами влади може дати реальний результат. Я гадаю, що ця заява — спроба продекларувати, що в Адміністрації Президента, його оточенні починає перемагати та група людей, яка налаштована на конфронтацію. Саме тому це — серйозний дзвінок для самого Президента і для його оточення, щоб вони зрозуміли: усі справи можна вирішувати винятково за столом переговорів.

Олександр ЛАВРИНОВИЧ, фракція Народного руху України:

— Мені здається, настав момент або склалася ситуація, коли ті службовці, яких запросив працювати до себе Президент, уже не відповідали тим вимогам, які висувалися до них, або тим вимогам, які з'явилися, або у цих людей з'явилися міркування стосовно того, що вони не можуть сповна розкрити свої можливості, або недостатньо оцінюють їх роботу, — я не знаю причин і мотивів. Звичайно, це не є ознакою стабільності, послідовності в державі, якщо державні службовці досить високого рангу, які впливали на прийняття рішень у державі, пишуть заяви про відставку. Але це водночас не є ознакою великої біди чи трагедії.

Записав
Володимир КОРОЛЮК.

Від автора. Читачі цього гайчурського триптиха вже зрозуміли, що йдеться в нім про комусь звичайний, а вихідцям з нього, найближчий куточок славного запорізького краю. Природно, що я міг би в своїй розповіді використати достатню кількість цифрових викладок, що показали б читачам і динаміку нинішнього спаду сільськогосподарського виробництва в колись стабільній області, і теперішній стан справ. Але мене цікавить перш за все те, який слід залишило найвідповідальніше в житті України ХХ століття п'ятиріччя (1991—1995 рр.) в селянських душах. Останні 5 років, повні величі й протиріч, спалахів суспільної активності й сумнівів у правильності обраного шляху, які, на жаль, продовжують володіти досить значною кількістю населення, особливо у східній Україні. Дай Боже, якщо я помиляюсь.

ЛУКАВСТВО І ЛЮБОВ НА БЕРЕГАХ ГАЙЧУРА

III. Кому земля рідніша — міністру чи селянинові?

Простори між Дніпром та Донбасом... Про їхнє минуле автор зібрав досить багату інформацію, що розповідає і про битву в цих краях (1223 року) з монголо-татарами, що завершилася поразкою князів Мстислава Удалого та Данила Галицького через незгоду між ними, і про перші степові ліси, посаджені й вирощені німцем Віктором фон Граффом, і про махновські війни, про вихід на запоріжжя частин січового стрілецтва тощо. Словом, є з чим порівнювати і є змога спробувати виявити притаманні нашому часові тенденції.

Колективне чи індивідуальне? Зараз в запорізькому селі переважає колективна форма організації праці. Є на Куйбишевщині й фермери, але більшість з них господарюють на одержаній землі лише по три роки — саме на такий термін фермер згідно з чинним законодавством звільняється від податків. Найчастіше, не думаючи про завтрашній день, спритні хлопці всі три роки, нехтуючи агротехнічні вимоги, виснажують землю, наприклад, вирощуючи лише соняшник (бо він дає швидкі прибутки!), а потім кидають одержані з трудом наділи.

До речі, цікаво, що фермерство приживається там, де господарства сьогодні потрапили в тяжку ситуацію. Ми говорили про акціонерне товариство «Гайчур» та його вмілого керівника Валерія Кияшка. А в тім же селі Новоукраїнка існує ще одне господарство — КСП «Маяк», яке недавно очолив здібний організатор Євген Фоменко. Попередник його довів колись міцний колгосп, як кажуть на селі, «до ручки». І от нині господарство потроху піднімається, хоча про стабільну тенденцію говорити ще, мабуть, рано. Оптимізму додає хіба що віра Євгена Фоменка в свої сили та підтримка його селянами. Так от КСП «Маяк» вимушене надавати свої угіддя фермерам, бо само не здатне сьогодні обробляти свої 3882 гектари орної землі.

Коли задуматися над тим, чому так відбувається, згадаєш історію гайчурських сіл. В ній, очевидно, ховаються витоки теперішніх бід.

Комуни запорізьких сміливців. Про ті пореволюційні часи, коли більшовики мріяли створити на українській землі комуністичний рай, ще не так давно радянські історики не дуже любили згадувати. Бо відомо, що створення сільськогосподарських комун було їхньою трагічною помилкою у здійсненні своєї політики на селі. Дідусь розповідав мені, як добре було в комуні — жили весело, а коли підрахували результати, то виявили мільйонні (в тодішніх цінах) збитки.

У спогадах нашої видатної письменниці Докії Гуменної (по війні жила в США, авторка роману-епопеї «Діти чумацького шляху») я знайшов сторінки, присвячені гайчурським комунам, одному з їх організаторів відомому у наших краях комуністові Бабенку, а також колишньому лідерові українських більшовиків Власу Чубареві, який народився на Гайчурі в селі, що носить нині його ім'я. Саме злочинна жорстокість і Чубаря, й Косіора, й Постишева по відношенню до села призвели до масового голодомору в Україні в 30-ті роки. 7 мільйонів чоловік (дані С. Куняєва, «Наш современник», № 9 1988 р.) вмерло від голоду, а тодішні більшовицькі лідери України звинувачували «націоналістів» у тому, що вони, мовляв, зривають плани колективізації. За сім десятиліть нещадної експлуатації щедрих степових чорноземів Радянський Союз досяг того, що Україна забезпечувала на 58 відсотків потребу більшовицької імперії в цукрових буряках, на 32 — в олії, на 23 — в зерні, на 25 відсотків — м'ясо-молочних виробах (П. Шелест «Україна наша радянська»).

Знищення в період насильницької колективізації індивідуального селянського господарства на багато десятиліть відбило у гайчурян бажання повернутися до фермерської організації праці на селі.

Мов степові яруги проорали ті страшні роки свій слід в свідомості запорізького селянина. Й рани ті не гоїть час.

Мов сонця на долонях степу — соняшники. Розмови з Євгеном Фоменком (КСП «Маяк»), Валерієм Кияшком (АТ «Гайчур»), Валентином Павленком та Едуардом Мариновим (КСП «Україна»), Григорієм Міняйленком та Григорієм Бризицьким (колгосп імені Карла Маркса), начальником управління сільського господарства Куйбишевського району Олександром Батичком та іншими трудівниками й керівниками сільських господарств Куйбишевщини все ж переконують, що є можливість сподіватися на краще, що гайчурські села мають майбутнє.

— **Наші трудівники сьогодні,** — говорить виконуючий обов'язки голови державної адміністрації Куйбишевського району Владислав Ярошенко, — люди аполітичні. Судити про це можна хоча б по тому, що планований лівими силами День активних дій у жовтні фактично не відбувся. Селяни розуміють, що майбутнє нашої держави залежить не від мітингів та псевдореволюційних гасел. Вони працюють, як і раніше, збагачуючи Україну. Але й держава повинна нарешті звернути увагу на село. Потрібна зважена прогнозована аграрна політика. Адже сьогодні господарства не рятують навіть найвищі врожаї. Всі в боргах.

Й справді, доводиться лише дивуватися сумлінності й терплячості сільських трудівників. Куйбишевці зібрали в нинішньому році на 24,2 центнера зернових (без кукурудзи) з гектара, по 20,3 — соняшника, що значно перевищує показники, яких досягнуто в Запорізькій області. Не заклики (лівих чи правих) слухають гайчуряни, а голос зболеного відданого своїй землі серця.

***

І знову доводиться повернутися до визначення нинішнього сільського життя як повного контрастів. Нав'язані більшовиками форми господарювання на селі не дали успіху, а інших форм селяни просто бояться. Податковий прес, відмова держави (через економічну скруту) встановити паритетні ціни на сільськогосподарську продукцію та техніку і пальне, стримування заробітної плати селян та інші проблеми створюють відповідний настрій сільських трудівників. Вони вважають, що держава залишила за собою єдину функцію — бути вимогливим споживачем різноманітної харчової продукції, розраховуючись за неї, як мольєрівський скупий. Разом з тим нинішній селянин, наскільки здатен, використовує сприятливу для збуту власної продукції ситуацію в час переходу нашої країни до ринкових відносин.

Завтрашній день гайчурських сіл прямо залежить від того, яку роль зіграє в їхній долі українська держава. На неї вся надія.

Віталій АБЛІЦОВ.

(Закінчення. Початок в №№ від 2 та 7 грудня.).

Селянин розплачується за чужі помилки

Коментар академіка-аграрника

Проблема полягає в тому, що до сьогодні наша держава не визначила своєї політики стосовно села. А село в Україні — це не просто особлива галузь, а спосіб існування людей на обширних просторах великої країни, яка нині живе й реформується фактично за рахунок традиційно високого рівня розвитку сільськогосподарського виробництва. Це треба визнати.

Я розумію теперішню ситуацію. Держава не має належних коштів. Тому й треба визначити пріоритетні напрями нашого руху. Бо якщо й село потрапить у становище, в якому перебуває промисловість, то вийти з цього глухого кута найближчим часом буде дуже тяжко. Зрозуміло, що Україна — урбанізована держава. Але базою, основою для поступу нині є село. Коли б досягти показників минулих років, то Україна могла б виправити нинішню ситуацію і швидше подолати економічну кризу.

Свого часу було зроблено помилку, коли віддали служби забезпечення сільського господарства у приватні руки. Сьогодні багато хто одержує прибутки, саме скориставшись з наших негараздів.

Яку роль держава нині має відігравати щодо села? Насамперед, сільським трудівникам конче потрібна сучасна інформаційна служба. Ми розв'язуємо цю проблему протягом багатьох років, а віз, як кажуть, і досі там. Ніхто не хоче брати на себе відповідальність. Кажуть, що це дорого коштуватиме. Міністерство сільського господарства виконує не властиві йому функції. Не тому, що не прагне змінити свою роль, а тому, що не може цього зробити. Але навіть не надто розвинені країни світу мають систему інформаційного забезпечення працівників села (йдеться, звичайно, про фермерів). Система ця — державна. У США,наприклад, діє величезна служба, в якій улітку працюють більш як 40 тисяч чоловік. Вони доходять до кожного фермера, забезпечуючи його найрізноманітнішою інформацією — від погоди до нових сортів та виникних хвороб рослин. Крім цього, у США видають спеціальні фермерські журнали, які теж містять на своїх сторінках потрібну інформацію.

Може це взяти на себе наша держава? Зобов'язана. Тоді і фермерство активніше впроваджувалося б у сільське виробництво. Нині ним ризикують займатися найчастіше відважні люди. Особливо на сході та півдні України.

Це перші кроки. За ними мають бути інші. І в результаті організатори сільського виробництва (нинішні районні та обласні управління, які розгубилися, втратили активну роль на селі) зможуть не тільки осмислити своє місце в новій системі праці, ринкових умовах, а й освоїти нові функції, найперше — реалізацію маркетингових заходів. Зрозуміло, що до цього процесу треба широко залучати науку.

Я дивлюся далі. Впровадивши інформаційну службу, забезпечивши сільське виробництво відповідною правовою базою, ми не просто змінимо характер сільської праці, а й паралельно досягнемо значного скорочення фахівців у господарствах. Наприклад, агрономів із захисту рослин. Якщо сільський трудівник (неважливо, фермер чи колгоспник) матиме достатню інформацію, він зможе запросити відповідну службу, використати висококваліфікованого спеціаліста тощо. До того ж, діяльність служб, що забезпечуватимуть успішний розвиток сільськогосподарського виробництва, прямо залежатиме від результатів його роботи, тобто потрапить під контроль виробника. Отже, зміниться принцип мотивації праці в бік її стимуляції.

На жаль, я вже казав про це, приватизація в сільському господарстві (маю на увазі її нецивілізовані форми) зайшла надто далеко. Те саме паливо нам поставляють зарубіжні, найчастіше російські фірми. Вони ж і врожай забирають. Це особливо виразно показав нинішній рік, коли зібрано високий врожай соняшнику.

Але не можна сидіти склавши руки. Ситуацію, подібну до нашої, переживали й інші країни. Треба шукати вихід і діяти рішуче. Насамперед, повторюю, визначити державні пріоритети. Через те, що немає чітко визначеної аграрної політики, страждає передовсім село. Процес приватизації назад не повернеш, але корективи в нього внести треба. Систему забезпечення села паливно-мастильними матеріалами належить взяти на себе державі. Адже ми не маємо своїх джерел і користуємось іноземними. То чому ж між селом і зарубіжною фірмою стоїть не держава, а приватник, який сповідує лише свій інтерес? Те саме і щодо забезпечення запасними частинами. Те, що виробляють у нашій країні, йде в село ринковими шляхами, а те, що завозять з-за кордону, має йти через державні канали постачання.

Я пропоную непрості кроки. Але історія знає приклади ще жорсткіших дій. Узяти ту саму післявоєнну Німеччину. Там село було визначено пріоритетним напрямом держави, його розвиток дотували, доки воно не стало, як кажуть, на ноги. Але система дотування залишилася й сьогодні. Промисловість працювала, а кошти йшли на розвиток села. Кажуть, що в нас немає грошей. Але ж ми дотуємо населення міст. Тобто ми робимо навпаки — забираємо кошти в села і віддаємо місту.

Великі надії аграрники покладають на державну нараду, яка незабаром відбудеться і буде присвячена станові та розвитку аграрного комплексу. На ній передбачено ознайомлення з планом дій на майбутнє щодо села та визначення програми до 2005 року. Очікується, що будуть прийняті докорінні рішення. Час для цього настав.

Олексій СОЗІНОВ,
президент Української академії аграрних наук.

До 125-річчя з дня народження Лесі Українки

Оселя в Сан-Ремо — далека і близька

✻ *Знахідки в Італії*

✻ *Пророцтво «великого Рісорджименто»*

✻ *Доля Олени Садовської*

МАЙЖЕ сто років тому в Україну йшли листи із самобутнього містечка італійської Рів'єри — Сан-Ремо. Писала їх Леся Українка, яка змушена була шукати в зарубіжній далечі зцілення від тяжкої недуги. Лікар забороняв займатися літературною працею. Та чи можна було виконати цю вимогу, коли жага творчості складала саму сутність життя письменниці? І в затишній кімнаті з краєвидом на звабливе Лігурійське море народжувалися художні образи вражаючої сили. Звідси шлях у світову класику прокладала поема «Кассандра», інші шедеври.

Нині твори і листи Лесі, зібрані у багатотомних виданнях, нагадують про її побутування в Сан-Ремо. Але не все, що вийшло в той час з-під пера поетеси, вміщено у цих томах. Загадковою лишалася доля листа, який, на відміну від інших, вона адресувала до Рима — на ім'я професора тамтешнього університету Анджело Де Губернатіса. За її свідченням, у ньому містилося прохання з приводу італійських публікацій та епістолярія її дядька — Михайла Драгоманова, котрий в 1870—90-х роках приятелював із професором. Йшлося, отже, про літературознавчу справу, цікаву хіба що фахівцям. Втім, кожен нововиявлений рядок, що належить титанам думки і слова, завжди має особливу вагу.

Тож пошуки привели мене спочатку до Рима в університет, потім до Флоренції, де саме зберігався основний архів Губернатіса, правда, до кінця не розібраний. В ньому й чекала знахідка: лист французькою мовою на кількох аркушах за підписом «Лариса Косач» і зазначенням місця написання: «Сан-Ремо, вілла «Наталія», корсо Касаллотті» і дати: «2.1.1903». Він виявився розділений на дві частини, одна з яких лежала у розсипу серед різних паперів.

Це був той самий лист, у якому Леся переказувала прохання відомого галицького письменника і видавця Михайла Павлика надати для копіювання рукописи Драгоманова. Але те, що промовляли подальші рядки, виходило за межі звичайного приватного звернення: письменниця викладала своє літературне й політичне кредо, а також своє бачення епохальних зрушень у майбутній Україні. Прохаючи професора дати пораду щодо її виступу в «якому-небудь серйозному італійському журналі», вона так окреслювала мету: «сприяти поширенню українського питання в іноземних літературах, розтлумаченню літератури, життя й ідеалів нашого народу серед інших народів Європи».

Наступні слова звучали пророчо: **«Здається, що моя вітчизна, яка — на жаль! — є irridenta (невизволена), наближається тепер до початку свого «великого Рісорджименто»** (відродження, до якого прагнув італійський народ упродовж тривалої боротьби за свободу). «Між історією і літературою України та Італії, — зазначала Леся, — я вбачаю щось подібне і саме з цієї точки зору хотілося б розглянути моє питання, якщо мені коли-небудь трапиться нагода заявити про себе перед італійською публікою».

1903 рік, коли письменниця поділилася з ученим своїми роздумами про відродження рідної України, виявився останнім в її відвідинах Сан-Ремо й Італії. Та в своїх думках і мріях вона не раз поверталася до тих країн, до будинку з іменем «Наталія» і його господарів — Садовських, які були далекі родичі Косачів. На жаль, про цю родину, яка створювала на віллі атмосферу чуйності, а, отже, й умови для творчої наснаги поетеси, коментарі до Лесиних книг невтішні: «Докладніших відомостей немає».

Окремі подробиці про Садовських знаходимо лише в листах самої письменниці з Сан-Ремо. Чи не найчастіше вона спілкувалася з дружиною господаря Наталією Іллівною, на плечах якої лежав мало не весь тягар клопотів по дому. Її вдачу Леся порівнювала з власною: «така сама нещасна.., а навіть гірше», «ся бідна жінка ціле життя глядить когось хворого». Йшлося, зокрема, про її батьків, про безнадійно хворого чоловіка.

Увагу Лесі Українки привертала й зовсім юна дочка Садовських із жартівливим прізвиськом Путя (її справжнє ім'я в листах не повідомлялось). Разом з нею письменниця ходила на місцеві народні свята, через неї зацікавилася італійською освітньою системою, познайомившись із гімназійною вчителькою та подругами Путі по навчанню. Так день за днем Леся відкривала для себе нові грані народної Італії, і в її звістках в Україну зринали теплі, приязні почуття: «мені все більше і більше подобаються італьянці... якісь вони природно гречні, і привітні, і веселі. Славні людці!»

Вдома, в Україні, Леся пригадала лігурійську оселю й у зв'язку з турботами про молоду українську поетку Надію Кибальчич, котра разом зі своїм чоловіком опинилася після революції 1905—1907 рр. «викиненою» реакцією за кордон без засобів на існування. Порада звернутися в Італії до Садовських («Люди вони симпатичні і, скільки мені відомо, ніколи не відмовляються помогти») стала рятівною для вигнанців. Це було вже 1908 року.

Від того часу, власне, запало мовчання про «симпатичних» Садовських, їх гостинний дім. Продовження історії родини, з якою доля зв'язала Лесю Українку, відкрилося лише недавно — в книжці професора П'єро Каццоли, виданій в Сан-Ремо міською бібліотекою під назвою «Росіяни в Сан-Ремо в XIX і XX ст.». Обмежений наклад спричинився до того, що вона швидко зникла з торговельного обігу. Проте на мій запит щодо книги люб'язно відгукнувся муніципалітет Сан-Ремо. За вказівкою завідувачки відділу культури доктора Паоли Форнеріс було виготовлено копію з бібліотечного примірника і надіслано до Києва.

У розділі IV, озаглавленому «Вілла «Наталія»: поетеса, жінка-інженер і пансіон дипломата», фігурували знайомі й незнайомі нам постаті. Автор книжки передусім зважав за обов'язок переповісти італійським читачам, що в 1902—1903 роках на віллі «Наталія» гостювала Лариса Петрівна Косач, «яка під псевдонімом «Леся Українка» зажила слави витонченої поетеси», а її ім'я стало «широко відомим». Він писав про тісний зв'язок її поетичних образів з Італією: «У своїх літературних творах, натхненних землею і морем Лігурії, вона передала любов до своєї вітчизни і свободи». Каццола нагадував, що віддати шану українській письменниці їдуть і з інших країн. «Кілька років тому» тут побували науковці з канадського університету Вінніпега, які, відвідавши Лесину «оселю», залишили в дарунок бібліотеці «Франческо Коррадi» антологію лірики поетеси в англійському перекладі (нью-йоркське видання 1950 р.) та портрет її у національному вбранні.

Гостем вілли «Наталія» у різні часи був і сам автор книги, який зустрічався там з дочкою Садовських — тією самою Путею, описаною з такою прихильністю Лесею. Вона, як дізнаємося, була єдина дитина в сім'ї, а її справжнє ім'я — Олена. Життєвий шлях молодшої Садовської складався обнадійливо: після гімназії вступила до школи інженерної справи Римського університету, яку закінчила 1911 року і стала однією з перших жінок-інженерів Італії за спеціальністю «шляхи і мости».

1914 року вона приїхала на роботу в Російську імперію, де й потрапила у вир війни й революції. Після численних поневірянь їй пощастило вибратися з Кавказу і сісти на італійський корабель, що прямував до Апеннінського півострова. У Сан-Ремо повернулася, коли батьків уже не було в живих, а її саму сусіди і знайомі вважали за мертву. Утримання вілли виявилось обтяжливим, і Олена Садовська оселилась поблизу на садибі в колишній конюшні, де й вислуховував її сповіді італійський історик. В його пам'ять вона вкарбувалася як неординарна особистість — із «сильним характером» і зовнішністю, що мала «відбиток тепер уже далекої епохи на владних і водночас витончених рисах обличчя».

В книжці постає історія вілли «Наталія», яку було зведено в кварталі Сан-Мартіно на самому початку століття, тобто перед приїздом Лесі Українки, і яка збереглася в дещо перебудованому вигляді. З 1925 р. вона перейшла у володіння емігранта — колишнього військового інженера і дипломата Леонтія фон Майєра, котрий відкрив «пансіон». Обдарований художніми здібностями (малював екслібриси), він підтримував на віллі дух мистецтва, що витав тут із часів життя української поетеси. Гостями його пансіону були такі знаменитості, як В. І. Немирович-Данченко — один із засновників Московського Художнього театру, уславленого чеховськими виставами, актриса Тетяна Павлова — талановита виконавиця персонажів італійського «Інтелектуального театру» Піранделло. Після смерті Майєра в 1936 р. його справу продовжив син Олександр, відомий в Сан-Ремо на імення «Чечі». Тоді ж пансіон дістав нову назву «Вілла Адріана».

Свою розповідь П'єро Каццола закінчує, висловлюючи щирі почуття до всього, що оточувало світ мешканців живописної вілли. В його уяві це — «маленький куточок раю», який згадують «всі, хто його відвідував, і я в тому числі». У цих словах — вдячний голос Сан-Ремо, яке пам'ятає велику дочку землі української і тих, хто був причетний до її побутування в Лігурії.

Микола ВАРВАРЦЕВ,
доктор історичних наук, головний науковий співробітник Інституту історії України Національної академії наук України.

На знимку: будинок у Сан-Ремо, Лесин балкон. Тут поетеса проживала в 1901 — 1903 рр.

Держтелерадіо України
Агентство «Телерадіореклама»

ТЕЛЕ

Пропонує в ефірі
щоденні рекламно-інформаційні блоки, тематичні передачі «Перспектива» та «Презентація» (зустрічі з діловими людьми, виставки, аукціони, телеігри, конкурси, шоу, лотереї тощо)
ВИГОТОВЛЯЄ
відеокліпи, відеофільми, споти, сюжети.

РАДІО

Пропонує в ефірі
щоденні рекламно-інформаційні випуски (репортажі, інтерв'ю, коментарі, огляди, оголошення тощо)
ВИГОТОВЛЯЄ
магнітофільми та іншу аудіопродукцію
РОЗМІЩУЄ
вашу рекламу у найпопулярніших передачах Українського телебачення і радіо.

Ми готові укласти з вами угоду на довгострокове співробітництво. Ми будемо раді, якщо своєю рекламою допоможемо вам у розв'язанні ваших проблем!

НАША АДРЕСА:
252033, Київ-33, вулиця Володимирська, 69-А.
Т./ф.: 224-45-43, 220-91-29.

СОВМЕСТНОЕ УКРАИНСКО-АМЕРИКАНСКОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ

РАЗНООБРАЗНЫЕ ОБИВОЧНЫЕ ТКАНИ

- *Синтетический велюр производства США, более 550 расцветок*
- *Приемлемые цены*
- *Реализация товара оптом и мелким оптом*

Со склада в Киеве

ДВУХСПАЛЬНЫЕ КРОВАТИ

Украина, г. Киев, Оболонский пр-т, 26
(044) 295-31-40

Новорічний та різдвяний подарунок для ваших рідних та близьких!

Валютний депозитний сертифікат на пред'явника!
Номінал — $ 500, 10 % річних

Це подвійний дарунок:
до Нового року — сертифікат, через півроку — доход по ньому до літнього відпочинку!

Продаж із знижкою до Нового року!
Час придбання — це також Ваш доход!

Поспішайте відвідати відділення та філії Градобанку.
Адреси відділень у м. Києві: вул. Сєченова, 6; вул. А. Барбюса, 9-а; вул. Дмитрівська, 71; бульвар Перова, 56; бульвар Я. Гашека, 17; вул. П. Мирного, 26; пр-т Оболонський, 26.
Довідки за телефоном (044)212-22-29.

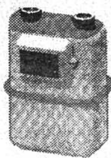
Генеральна ліцензія Національного банку України № 7 на право здійснення операцій з валютними цінностями.

ЗАО «Гидротехника»
реализует со склада в Киеве и на заказ
ГЛУБИННЫЕ НАСОСЫ
ЭЦВ 4, 5, 6, 8, 10, 12 дюймов, спецпровод ВПП и станции управления, а также бытовые.

Тел.: (044) 488-42-63, 442-09-91 (484-55-83 с 7[00] до 22[00]).
Житомир: (0412) 37-46-88, 25-91-03,
Ульяновка: (05259) 2-12-92,
Львов: (0322) 22-26-68, 42-27-55,
Днепропетровск: (0562) 73-01-87, 41-72-36, 23-38-36,
Чернигов: (04622) 2-58-89,
Черкассы: (0472) 63-30-86.
ВЫСОКОЕ КАЧЕСТВО, НИЗКИЕ ЦЕНЫ!

Официальное представительство
СУКРЕМЛЬСКОГО ЧУГУНОЛИТЕЙНОГО ЗАВОДА
Кронтиф-Киев
Реализует
Трубы чугунные канализационные
ЧК-50, ЧК-100, ЧК-150 диаметром 50, 100, 150 мм
И ФАСОННЫЕ ЧАСТИ К НИМ
Тел. в Киеве (044) 452-27-97, 452-28-29
В Херсоне (0552) 53-13-33

ГАЗОВІ ПОБУТОВІ ЛІЧИЛЬНИКИ

Фірм: "METRIX" Польща, "Schlumberger" Франція
сертифіковані Держстандартом України для встановлення у квартирах та приватних будинках

реалізує СП ТзОВ "Тел-САТ" м. Львів
Тел./факс: (0322) 27-14-01; 27-14-02

Реклама в газеті «Голос України»
Телефон 441-89-34.
Факс 449-85-62.

Інформація про випуск акцій першої емісії

відкритого акціонерного товариства

«Блок-2»

Повна назва — Відкрите акціонерне товариство «Блок-2».

Скорочена назва — ВАТ «Блок-2».

Організаційно-правова форма — відкрите акціонерне товариство.

Предметом діяльності товариства є:

— виготовлення і монтаж устаткування для переробки молока та іншої сільгосппродукції;

— будівельні, монтажні, ремонтні, налагоджувальні роботи в промисловості, сільському господарстві, соціально-побутовій сфері та індивідуальному будівництві;

— перевезення вантажів вантажним та спеціальним автотранспортом;

— інші види діяльності, дозволені законодавством.

Засновники: співвласники колективного підприємства «Будмонтаж» — 112 чоловік (Київська область, м. Обухів, Промвузол).

Баланс КП «Будмонтаж» в млн. крб.

Актив	**на 01.01.95 р.**	**на 01.10.95 р.**
Розділ 1	13729	32803
Розділ 2	379	2977
Розділ 3	2600	7211
Всього:	16708	42991
Пасив	**на 01.01.95 р.**	**на 01.10.95 р.**
Розділ 1	14523	37752
Розділ 2	—	—
Розділ 3	2185	5239
Всього:	16708	42991

Оплата акцій буде проводитись на розрахунковий рахунок № 609858 в відділенні ПІБ, м. Українка Київської області. МФО 321262, код 04852384.

Юридична адреса акціонерного товариства — Київська область, м. Обухів, Промвузол.

Генеральний директор — Глушков Володимир Миколайович, стаж роботи на керівній посаді — 10 років.

Головний бухгалтер — Цюренко Галина Степанівна, стаж роботи за фахом — 10 років.

Запланований статутний фонд — 13.800.000.000 (тринадцять мільярдів вісімсот мільйонів) крб.

Дані про емісію акцій

Рішення про випуск акцій прийняте на загальних зборах засновників 08.09.95 р. (протокол № 1).

Фінансові ресурси, одержані від емісії, будуть використані на розвиток виробничої бази акціонерного товариства (розширення бетонного заводу, налагодження деревообробки та виготовлення металоконструкцій).

Обсяг емісії акцій — 13.800.000.000 (тринадцять мільярдів вісімсот мільйонів) крб.

Випускаються:

— прості іменні акції в кількості 13.800 штук номінальною вартістю 1.000.000 крб. Емісія акцій буде проводитись серією А-1 за номерами 00001-13800.

Засновникам належать 75% акцій (що становить 10350 штук).

Вільний продаж — 25% акцій, що становить 3450 шт.

Акціонерами ВАТ «Блок-2» можуть бути юридичні та фізичні особи.

Розповсюдження акцій здійснюється безпосередньо правлінням ВАТ «Блок-2» за адресою: Київська область, м. Обухів, Промвузол, адмінприміщення ВАТ «Блок-2».

Передплата на акції здійснюється за ціною, що дорівнює номінальній вартості акції у карбованцях. Форма оплати будь-яка.

Початок передплати з 25 січня 1996 року, закінчення 25 липня 1996 року.

Дивіденди за акціями виплачуватимуться по закінченні фінансового року.

Рішення про строки і розміри виплати дивідендів приймають загальні збори акціонерів. Голосування на загальних зборах акціонерів проводиться за принципом: одна акція — один голос.

Виплата дивідендів проводитиметься за адресою: Київська область, м. Обухів, Промвузол, адмінприміщення ВАТ «Блок-2».

Можливі чинники ризику

Зміни державної політики України у сфері господарського законодавства, які істотно погіршують умови господарювання незалежних суб'єктів підприємницької діяльності.

Дії обставин непереборної сили або таких, що перебувають за межами контролю з боку товариства.

Акціонерне товариство закритого типу «Бонус трейдінг інтернейшнл» (м. Київ, вул. Інститутська, 25, р/р 7467316 у Печерському відділенні УСБ м. Києва, МФО 322090; тел. 227-47-94) повідомляє про свою ліквідацію. Вимоги приймаються протягом місяця.

Арбітражний суд м. Києва (м. Київ-30, вул. Б. Хмельницького, 44-В) порушив справу № 18/125 про визнання банкрутом ТОВ «Омен Со» (юридична адреса: м. Київ, Харківське шосе, 61-а, р/р №1467161 в УКАБ «Трайдентбанк», МФО 322272, реєстраційний № 0092-830-ЛтД).

Претензії можливих кредиторів і заяви санаторів приймаються протягом місяця з дня опублікування цього оголошення.

Інформація про другий випуск акцій

акціонерного товариства страхової компанії

«ПРИМОР'Є»

1. Характеристика емітента

1.1. Повна назва: закрите акціонерне товариство страхова компанія «Примор'є».

Скорочена назва: АСК «Примор'є».

1.2. Місцезнаходження: 270058, Україна, Одеса, пр. Шевченка, 8-а, тел. 60-44-89, факс 68-04-15.

1.3. АСК «Примор'є» зареєстровано 29 квітня 1994 року рішенням виконкому Приморської районної Ради народних депутатів.

1.4. Дані про активи та пасиви товариства:

АКТИВИ (млн. крб.)	на 01.01.95р.	на 01.09.95р.
Основні засоби та інші позаоборотні активи	5068,4	312
довгострокові фінансові вкладення	—	—
товаро-матеріальні запаси	1710,6	21
грошові кошти	260,7	89
розрахунки, інші оборотні активи	3097,4	9738
Баланс	**10137,1**	**10160**
ПАСИВИ (млн. крб.)	**на 01.01.95р.**	**на 01.09.95р.**
статутний фонд	10000	10000
резервний та інші спеціальні фонди	56,9	123
перерозподілений прибуток звітного року	—	—
розрахунки та інші пасиви	80,2	37
Баланс	**10137,1**	**10160**

1.5. Основні дані фінансово-господарської діяльності

	на 1994р.	на 01.09.95р.
балансовий прибуток (млн. крб.)	288,2	1504
заборгованість (млн. крб.)		
— дебіторська	380,0	9443
— кредиторська	80,2	5
обсяг виробництва (млн. крб.)	3007,5	1504
середньоспискова чисельність, чол.	10	6

На дату публікації даної інформації статутний фонд повністю оплачено.

1.6. Вищим органом управління страхової компанії є загальні збори акціонерів СК «Примор'є». Правління страхової компанії керує діяльністю компанії в рамках повноважень, наданих йому загальними зборами акціонерів.

Основні професійні дані про керівників:

Президент АО — КЛІМОВ Леонід Михайлович, освіта вища, виробничий стаж — 26 років;

директор — ВИХОР Анатолій Михайлович, освіта вища, виробничий стаж — 29 років;

головний бухгалтер — КУДІНОВА Любов Іванівна, освіта вища, виробничий стаж — 14 років.

2. Опис ділової діяльності АСК «Примор'є»

Відповідно до державної ліцензії від 24.05.94 р. № 460/442 АСК «Примор'є» проводить особисте страхування життя, особисте страхування від нещасних випадків, особисте медичне страхування, майнове страхування засобів наземного транспорту, майнове страхування засобів повітряного транспорту, майнове страхування засобів водного транспорту, майнове страхування вантажів, майнове страхування майна юридичних осіб, майнове страхування особистого майна громадян, майнове страхування фінансових ризиків, страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, страхування відповідальності позичальників за непогашення кредитів, страхування відповідальності за невиконання обов'язків за укладеними угодами перестрахування.

Контроль за діяльністю страхової компанії здійснює ревізійна комісія, яку обирають загальні збори акціонерів.

3. Дані про емісію цінних паперів

3.1. Рішення про емісію другого випуску акцій прийнято загальними зборами акціонерів (протокол № 11 від 2 жовтня 1995р.).

Мета випуску акцій — розширення можливостей страхової компанії в галузі страхування, перестрахування, інвестування, а також забезпечення платоспроможності та ліквідності балансу.

3.2. Випускається 20 000 акцій загальною вартістю 20 000 000 000 крб. Всі акції прості іменні. Номінальна вартість однієї акції 1 000 000 крб. Передплату і продаж акцій здійснюватиме сама страхова компанія. Передплата на акції розпочнеться 1 лютого 1996 р. і закінчиться 1 серпня 1996 р. Акції продаватимуть за їх номінальною вартістю.

3.3. Число серій і порядкові номери: серія — І-ПР № 00001—10000.

3.4. 10000 штук простих іменних акцій серії І-ПР номінальною вартістю 1 000 000 карбованців, загальною вартістю 10 000 000 000 карбованців з 1 лютого 1996 року по 1 березня 1996 року буде обміняно на 2000 простих іменних акцій першої емісії номінальною вартістю 5 000 000 карбованців загальною вартістю 10 000 000 000 карбованців.

3.5. У разі недосягнення рівня передплати оплачений статутний фонд збільшуватимуть на фактичний обсяг передплати. Якщо передплата акцій перевищить обсяг оголошеної емісії, здійснюватимуть випуск додаткової кількості акцій цього випуску.

3.6. Власники акцій мають право на отримання дивідендів за ними, на участь в управлінні страховою компанією в рамках кількості акцій, котрі перебувають у їхній власності, пільгове придбання акцій компанії та інших цінних паперів наступних випусків.

3.7. Нарахування дивідендів здійснюється відповідно до чинного законодавства за рахунок прибутку страхової компанії, що залишається в її розпорядженні після сплати податків у розмірах і в строки, що визначаються загальними зборами акціонерів та Статутом страхової компанії.

3.8. Виплата дивідендів відбувається один раз на рік шляхом перерахування коштів на вказані акціонерами рахунки або через касу страхової компанії за адресою: Україна, 270058, Одеса-58, пр. Шевченка, 8-а, тел. 60-44-89, факс: 68-04-15.

4. Перелік і результати попередніх емісій

Перший випуск акцій зареєстровано Одеським облфінуправлінням 2 серпня 1995 р. № 72/1/95. Заявлена емісія 10 000 000 000 крб., 2000 простих іменних акцій, номінальна вартість 5 000 000 крб.

Передплату виконано цілком. У власності керівних працівників компанії 134 прості іменні акції загальною вартістю 670 000 000 крб.

5. Чинники ризику

Приймаючи рішення про придбання акцій АСК «Примор'є», треба враховувати такі чинники ризику:

погіршення загальної економічної ситуації в Україні;

нестабільність податкового законодавства.

Арбітражний суд Дніпропетровської області (320004, Дніпропетровськ, пр. Кірова,1) порушив справу № 18/- Б199 про визнання банкрутом Криворізького акціонерного «Єврометалбанку».

Юридична адреса та банківські реквізити боржника: 324099, Кривий Ріг, вул. К. Лібкнехта, 5, коррахунок в Дніпропетровському облуправлінні НБУ 700161641, МФО 305802.

Претензії приймаються протягом місяця зі дня виходу оголошення.

Інформація про випуск акцій

відкритого акціонерного товариства

«Центральна нафтогазова компанія»

I. Інформація про емітента:

1. Повне найменування: відкрите акціонерне товариство «Центральна нафтогазова компанія» (далі за текстом -Товариство).

2. Скорочене найменування: ВАТ «Центрнафтогаз Ко.».

3. Місцерозміщення Товариства: Україна, 252034, м. Київ, вул. Ярославів вал, буд. 19.

4. ВАТ «Центрнафтогаз Ко.» створюється в результаті реорганізації закритого акціонерного товариства «Центральна нафтогазова компанія» шляхом проведення емісії акцій.

Товариство є правонаступником закритого акціонерного товариства «Центральна нафтогазова компанія».

5. Закрите акціонерне товариство «Центральна нафтогазова компанія» засноване 26 липня 1995 р. і зареєстроване 07.08.1995 виконкомом Радянської районної Ради народних депутатів м. Києва.

II. Опис ділової активності емітента:

1. Станом на 11.10.1995 р. закрите акціонерне товариство «Центральна нафтогазова компанія» має сповна сплачений статутний фонд, не має заборгованості кредиторам і з платежів до бюджету , не здійснювались дії щодо санації, будь-які санкції за порушення законодавства не накладалися.

2. Баланс закритого акціонерного товариства «Центральна нафтогазова компанія» станом на 1.10.1995 р. (в млн. карбованців):

АКТИВ	
Розрахунки з учасниками	40
Розрахунки з дебіторами	200
Кошти на розрахунковому рахунку	5
Баланс	**245**
ПАСИВ	
Статутний фонд	80
Розрахунки з кредиторами з авансів	165
Баланс	**245**

3. Закрите акціонерне товариство «Центральна нафтогазова компанія» з моменту своєї реєстрації робило комплексний і тематичний аналіз геофізичних матеріалів щодо газоконденсатних родовищ Полтавської області, а також деякі організаційні заходи, що уможливлюють його подальшу фінансово-господарську діяльність.

III. Відомості про засновників

Засновниками є фізичні особи:

Мещеряков Євген Олександрович (паспорт І-МА № 696653, виданий ВВС Подільського РВК м. Києва 03.12.1976 р.);

Туз Сергій Іванович (паспорт VII-МА № 529757, виданий ВВС Шевченківського РВК м. Києва 13.01.1981 р.);

Хоменко Володимир Михайлович (паспорт VIII-МА № 646427, виданий ВВС Ленінського РВК м. Києва 02.04.1985 р.).

IV.Відомості про керівних працівників

Голова правління — Хоменко Володимир Михайлович, освіта вища технічна, Київський інститут інженерів цивільної авіації, р/з 1976, виробничий стаж 25 років. Судимостей за економічні правопорушення або підробку документів не має;

головний бухгалтер — Габович Тетяна Абрамівна, освіта вища технічна, Київський інститут народного господарства, р/з 1976, виробничий стаж 20 років, 4 роки на посаді головного бухгалтера. Судимостей за економічні правопорушення або підробку документів не має.

Чисельність службовців — 2 особи.

V. Предметом діяльності Товариства є:

Розвідка, в тому числі виявлення, геолого-економічна оцінка та підготовка до промислового розроблення покладів нафти, супутного газу та інших корисних копалин: видобуток нафти, супутного газу та інших корисних копалин; промислова обробка нафти і супутного газу; реалізації сирої нафти, супутного газу і продуктів їх перероблляння на внутрішньому і зовнішньому ринках тощо.

VI. Дані про емісію цінних паперів

1. Рішення про проведення емісії цінних паперів Товариства прийняте 11.10.1995 р. загальними зборами акціонерів (протокол № 3).

2. Метою використання фінансових ресурсів, отриманих від емісії, є здійснення фінансово-господарської діяльності відповідно до предмету діяльності Товариства.

3. Загальний обсяг емісії цінних паперів Товариства — 40 000 000 000 (сорок мільярдів) карбованців. Фактичний розмір статутного фонду Товариства буде встановлено за результатами передплати і затверджено загальними зборами акціонерів, що відбудуться 5 лютого 1996 р.

4. Цінні папери, що їх випускає Товариство, — прості акції на пред'явника номіналом 1 000 000 (один мільйон) карбованців кожна, загальною кількістю 40 000 (сорок тисяч) акцій, серії ААА, під номерами від 00001 до 40000.

5. Форма випуску акцій — безготівкова.

6. Передплата акцій здійснюватиметься з 19 січня 1996 р. по 2 лютого 1996 р. на підставі договору, в якому будуть передбачені всі умови придбання акцій.

7. Акції продаватимуть за готівку або безготівковий розрахунок за їх курсовою вартістю, яка на 8 грудня відповідає номінальній вартості акцій.

8. Товариство не користується послугами торговця цінними паперами і розповсюджує свої акції самостійно. Продаж акцій провадитиметься за місцем розміщення Товариства.

VII. Відомості для акціонерів

1. Акціонери Товариства мають право брати участь у загальних зборах акціонерів Товариства персонально або через уповноваженого представника, делегувати своє право голосу раді Товариства, вносити пропозиції відповідно до статуту, обирати і бути обраним в органи управління Товариства.

2. Голосування на загальних зборах провадиться за принципом — одна акція — один голос.

3. Кожна акція дає акціонерові право на одержання дивідендів і вартості відповідної частки майна Товариства в разі його ліквідації.

4. Виплати дивідендів здійснюють раз на рік протягом місяця після проведення загальних зборів акціонерів. Метод розрахунку і розмір дивідендів затверджуються загальними зборами акціонерів за результатами кожного господарського року.

5. Виплати дивідендів здійснюються поштовим переказом чи перерахуванням на особистий або розрахунковий рахунок акціонера.

6. У разі повторної емісії акціонер користується пріоритетним правом придбання акцій після засновників.

7. Питання щодо дій, необхідних у разі перевищення або недосягнення рівня передплати, вирішують загальні збори акціонерів відповідно до чинного законодавства.

VIII. Можливі чинники ризику

Зміни законодавства.

Погіршення загальних умов господарювання.

Додаткову інформацію можна отримати за телефоном (044) 225-52-19.

В номер

● *Київ*

Жінка і чоловік року

Жінкою 1995 року Український Фонд Добра назвав Олену Крандакову — голову Комітету у справах жінок, материнства і дитинства при Президентові України, народного депутата України. Під її керівництвом виконані великі роботи, пов'язані з вирішенням проблем материнства, дитинства, сім'ї.

Чоловіками року стали Голова Верховної Ради України Олександр Мороз і Прем'єр-міністр країни Євген Марчук. Вони доклали великих зусиль для досягнення злагоди між законодавчою і виконавчою гілками влади, встановили механізм взаємодії Президії Верховної Ради України і Кабінету Міністрів.

● *Луганськ*

Шахтарське свято із сумом на очах

Виробниче об'єднання «Ровенькиантрацит» виконало річне державне завдання. Гірників привітав виконуючі обов'язків голови облдержадміністрації Геннадій Фоменко. Щоправда, плани через жорсткі економічні умови постійно знижувалися, зарплата своєчасно не виплачується. На складах «Ровенькиантрацит» нині 700 тис. тонн вугілля, по міністерству — 1 млн. 700 тис. тонн. Є що продавати, та нікому купувати.

● *Чернівці*

Захистили від цінового свавілля

При Чернівецькому управлінні соцзахисту населення відкрито магазин, який обслуговуватиме інвалідів та малоимущих. Сюди поставлятимуть свої товари за цінами собівартості місцеві промислові підприємства. Збуватимуть тут продукцію (і теж зі знижкою) й працівники товариства сліпих. Магазин розподілятиме гуманітарну допомогу, надіслану благодійницькими організаціями з-за кордону. Невдовзі такі магазини буде відкрито й у районах області.

● *Рівне*

Друге народження «Азоту»

У Рівному у ВАТ «Азот» відновлено виробництво солей АГ. Перші тонни продукції вже відправили на адресу чернігівського підприємства «Хімволокно».

Випуск солей АГ, що мають стратегічне значення для усієї України (адже на світовому ринку тонна солей АГ коштує майже 2000 доларів США), знову дав роботу 500 виробничникам на «Азоті» і більш як 10 тисячам — на інших підприємствах країни, що випускають гумотехнічні вироби.

ПОЛЕ ТУРБОТ БЕЗКРАЄ

НАСТУПНОГО року Борисові Бондарю виповниться шістдесят. Він життєрадісний, як весна, а серцем багатий, як осінь. Й досі має запасу енергії стільки, що вистачило б на двох тридцятирічних.

Навіть коли прихворіє, не може всидіти вдома до повного одужання. Бо радгосп — його життя, а поле — домівка, де він знає все багато краще, ніж у рідній оселі.

Справжнє визнання господаря і керівника прийшло до Бориса Бондаря після того, як 1986 року він очолив радгосп «Жовтневий». За цей час немало зробив для села: спорудив школу, будинок тваринника з сауною і басейном, кабінетами медичного обслуговування, електрифікував вулиці, газифікував село...

Та щоб результативно дбати про соціальну сферу, потрібно було від зорі до зорі віддаватися господарським клопотам. Будував свинарники (радгосп спеціалізується на виробництві свинини), літні табори для свиноматок, звів комбікормовий завод.

Щоб гроші швидше надходили до радгоспної каси, тут почали торгувати не сировиною, а кінцевим продуктом. Власний м'ясопереробний цех дає сьогодні ковбас та різноманітних копченостей більш як десять видів. І спродують це різносмаччя за помітно нижчими, ніж усюди, цінами у власному магазині в Дунаївцях.

Якщо, скажімо, в основному в нашій державі свинарство сьогодні збиткове, то радгосп «Жовтневий» від цієї галузі має достатні прибутки. Тому і показують його за нагоди найвищим посадовим особам. Під час перебування на Хмельниччині ознайомився з господарством і Леонід Кучма. Багато теплих слів сказав він на адресу директора і працьовитих людей радгоспу.

Михайло ВАСИЛАШКО.

На знімках: кухарі Ц. Чепурна, Н. Арцаблюк, Л. Заводська, свинарка Г. Гринчевська.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Хмельницька область.

ТРИ РОКИ БЕЗ ОРАНКИ

Досвід

КОНТРАКТИ на придбання американської техніки уклали цими днями кілька господарств Каховського району Херсонської області. У доцільності такого кроку їх переконав досвід колективного сільгосппідприємства імені К. Маркса, де вже три роки використовують заокеанські машини. Зиск безсумнівний. Ось і цього року розрахунки показують, що зібрані з поля пшениця, кукурудза, соя, соняшник значно дешевші, ніж у сусідів.

—Справа не тільки у техніці, — розповідає голова КСП Анатолій Горбенко, — а й у технології. Ми її назвали нульовою. За кордоном вона відома під назвою «ноутіл». Протягом трьох місяців спеціалісти нашого господарства перебували у США й на власні очі змогли пересвідчитися в її ефективності.

Навіть найнезначніше нововведення у землеробстві український селянин сприймає переважно з упередженістю. А тут — на тобі: не треба орати! Більше того, нульова технологія не передбачає й лущення стерні, передпосівної культивації, боронування, міжрядного обробітку грунту. Чимало насмішок вислухав Анатолій Горбенко, аж поки хлібороби не побачили в роботі диво-сівалку. Розпушуючи неораний грунт, вона одночасно виконує п'ять операцій і кладе насіння точно на задану глибину з заданою нормою висівання.

Саме з цього й починаються економічні переваги нововведення. Ось набір техніки для господарювання на тисячі гектарів землі, відведеної колективним сільгосппідприємством спільному українсько-американському підприємству «Скіфія»: дві сівалки, придбані у фірми «Джон Дір», один обприскувач марки «Харді», один комбайн "Кейз інтернешнл" та три відчизняних трактори ЮМЗ-6. І все. Не потрібні важкі гусеничні трактори, плуги, борони, культиватори... Мінімум техніки, а отже, і мінімум трудових затрат. Заощаджуються зарплата, кошти на ремонт і зберігання механізмів, на придбання запчастин.

Особливо відчули економічну вигоду від новинки в сільгосппідприємстві після підвищення цін на пальне. Для «нулівки» його потрібно у 4—5 разів менше, ніж для традиційної технології. На тисячі гектарів за один рік заощадили щонайменше 130 тонн солярки. А ще подібні нововведення дають значну прибавку врожаю. Соя, наприклад, на не ораних три роки полях дає не менше 20 центнерів з гектара. Минулого посушливого літа пшениці в господарстві намолотили по 55 центнерів. Вищі, ніж на інших ланах, урожаї кукурудзи та соняшнику.

Щоб самим переконатися в ефективності американської технології, приїздять агрономи не тільки з херсонських господарств, а й з Миколаївщини та Донеччини. Фахівці відзначають її вологозбережний ефект, а також те, що вона сприяє нагромадженню у грунті гумусу. Та все ж найпривабливіше — малозатратність.

— Завдяки нульовій технології, — говорить заступник начальника обласного управління сільського господарства і продовольства Володимир Авраменко, — Україна могла б вирішити цілу низку проблем, пов'язаних з технічним і енергетичним забезпеченням села. До того ж, ми отримували б дешеву, а отже, й конкурентоспроможну, продукцію. Проте для широкого впровадження новинки потрібна, на мою думку, національна програма. Справа в тім, що ця високоефективна технологія базується на досконалих американській техніці і гербіцидах. Придбати їх сьогодні селяни можуть лише на пільгових умовах, зокрема, за лізингом. Але щоб «провернути» таку операцію у широких масштабах, потрібна підтримка уряду. Отож варто подумати про систему заходів, що сприяли б упровадженню «ноутіл». За такої умови українські хлібороби швидко навчилися б господарювати так, як це роблять тисячі американських фермерів. Тобто з найменшими затратами і високою віддачею.

Григорій КРИВЕЦЬ.

Спорт

Прилучення до олімпійського руху

Обласне відділення Національного олімпійського комітету України створено на Закарпатті. Його очолив відомий у краї спортивний організатор, олімпійський арбітр Леонід Городний. Відділення сприятиме розвиткові олімпійського руху, масової фізичної культури і спорту, відбору талановитої молоді для поповнення збірних нашої держави, які братимуть участь у наступних Олімпіадах.

На презентації Закарпатського відділення НОК виступив міністр у справах молоді та спорту України, президент Національного олімпійського комітету Валерій Борзов. Він вручив закарпатцям олімпійський прапор, нагородив пам'ятними відзнаками кращих спортсменів області, активістів олімпійського руху. Міністр побував на спортивному святі в Ужгороді, приуроченому до 100-річчя Олімпійських ігор.

Колектив Вищого Арбітражного суду України висловлює глибоке співчуття головному консультантові, заслуженому юристові України Шаульському Юрієві Іллічу з приводу тяжкої втрати — смерті матері

Валентини Бенціонівни.

Роль дійної корови селянинові набридла

Устаткування на молокозаводах здебільшого застаріло. Та не лише це змушує переробників працювати «упівсили». Останнім часом надходження молока на переробні підприємства скоротилося в чотири рази. Селян відлякують непомірно низькі закупівельні ціни. До того ж, купони за прийняту сировину виробники сплачувати не поспішають. Іноді розрахунок затягується на півроку й більше. Ось колгоспники й віддають перевагу створенню власної переробки або ж намагаються самі спродувати молоко просто з коліс.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України. Видавець — Президія Верховної Ради України. 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5. Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
◊ **Рукописи не повертаємо.**
◊ **Листування з читачами — тільки на сторінках газети.**

◊ **За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.**
◊ **Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.**
◊ **За точність викладених фактів відповідальність несе автор.**

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 367820.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311242

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.